

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888–1948/1990. 15. (75.) évf.

3. szám. 2005 március

Ára: 7000 lej, előfizetőknek: 5000 lej

A hit (nem csak) húsvétkor

„Mi az igazság?” – kérdezte a Birodalom ötödik júdeai prokurátora, Pontius Pilátus. A híres jelenet e mondatába sokan vetítik bele az istentelen hatalom gonoszságát, az idegengyűlöletet és a cinizmust, de legfőképpen a hitetlenséget.

A Biblia hűséges olvasói és megértői elsősorban *hívó* olvasók, akik abban a meggyőződésben forgatják az Írás lapjait, hogy náluk, nálunk van az igazság, mi vagyunk az igazak, hiszen mi *hiszünk*, Pilátus viszont, meg Annás, Kajafás, a „farizeusok és írástudók”, az apostolságra méltatlan Júdás, a levágott fülű poroszló, a Pétert kérdező udvarbeli szolgák, a ruhákon osztozkodó katonák – ők mind nem hittek. Így hát gonoszak voltak.

Tényleg ilyen egyszerű volna az „igazság”?

Ennyire azonos volna a hit a bibliai olvasmányélménnyel?

Ha most volna *akkor*, és mi volnánk a fentebb sorolt „szereplők” helyében, vajon hogy cselekednénk? Hiszen *akkor* nem volna Bibliánk, nem prédikálnák nekünk vasárnapról vasárnapra azt az istenhitet, amelynek alapján könnyedén, szinte észrevétlenül „éljük bele” magunkat a kereszténységbe; talán – farizeus-mód – mi is épp úgy kürtöltetnénk magunk előtt, mindahányszor a templom javára adakozunk; jól esne, ha szponzorként tisztelnének, hízelegne nekünk, ha rávarrnák a „logónkat” a templom kárpitjára. És e langyos, kényelmesre tapodott önhittségi állapotból alkalmasint mindenkit megbélyegeznénk, aki újat, szokatlant, radikálisat mond, aki felhívja a figyelmünket a mások csöndesen adott két fillérére, hitelvekbe szedhetetlen, *irracionális* hitére, reménykedve-reménytelen bizalmára. Vajon mit gondolnánk s mondanánk (!) arról az asszonyról, aki egy jöttment hordószónok ruháját megérinti, csak azért, mert – szerencsétlen, babonás némbor! – azt

gondolja: gyógyító erő sugárzik belőle?! Meglehet, csak valami habókosan jótékonykodó palit látnánk mi is abban a szamaritánusban, aki lehajolt az alélt emberhez. Hiszen bizonyára tökrészeg. Vagy „narkós”. Megérdemli!

Mi a biztosíték arra, hogy a Jézus által végbevitt csodák számunkra nem községes mutatóványok volnának? Ugyan

fél nappal eltűnt a sziklasírból? Miként vélekednénk, ha eljutna hozzánk a szóbeszéd, hogy a hírhedt koncepció per hőse és áldozata megint él, sőt, zárt ajtókon keresztül közlekedik, lyukas kezekkel és lábakkal, nem vesz magához eleséget, és nagyszerű, de érthetetlen általánosságokat mond azoknak, akikkel azelőtt is együtt járt-kelt az országban?

Tegyük szívünkre a kezünket: (el)hinnénk-e vajon?

De még ha igennel felelnék is, vajon arra való-e a Mindenhatóba vetett hit, hogy jól érezzük magunkat tőle és benne, mintha már végleg és visszavonhatatlanul „elkészültünk” volna egy nagy, örök

hányan vannak közöttünk olyanok, akik igazán különbséget tudnának tenni Jézus és egy bravúros technikájú bűvész között, ha nem neveltek volna bele a kátéba?

Ennyire azonos volna a hit a „neveltséggel”?

És mit gondolnánk vajon, amikor alig-ismerős asszonyok szenzációtól sápadó csácsogását hallanánk arról, hogy az a kivégzett ember eltemetése után két és

üdvösségre? Sugallhatja-e a hitünk azt, hogy nincs és nem lesz több kérdésünk, kételyünk, önmarcangolásunk? – Kánaán? Sőt: egyenesen Isten országa?

Húsvétkor ünneplünk, a reménylő jövőre gondolunk, s ez így van rendjén. De esetleg gondoljunk be a Palotába is!

folytatás a 4. oldalon

Jakabffy Tamás

Húsvét és nagypéntek közötti útravaló

A húsvéti ünnepkörre történő lelki ráhangolódás minden évben a gyász és az ünnep, a bánat és az öröm átélését feltételezi. Ezekben a napokban újfent mérlegre kerülnek emberi tudatunk kulcsfogalmai: az élet, reménység, szenvedés, halál. Nézzünk hát szembe létünk értelmének sarkalatos kérdéseivel, mert azok előbb-utóbb „ünneptelenül” is felvetődnek, és akkor már úgysem lesz kiút...

Húsvét nemcsak megméri alapfogalmainkat – önvizsgálatra készítve az ünneplőket –, de tartalommal is megtölti azokat, mindenekelőtt a reménység fogalmát. Bizony, szükségünk van erre, hiszen hívők és tagadók, elfogultak és közömbösek, áldozatvállalók és felelősség elől menekülők hada vár évről évre a megváltozás és az újrakezdés lehetőségére. Tegyük hozzá: joggal reménykedve, mert az élettel együtt a remény az egyik legnagyobb isteni ajándék. A tudatosan megélt húsvét visszaadja a reménységet: ledobhatjuk régi gúzsunk, mint a kígyók, új bőrbe bújhatunk, ha lelkünk nemcsak óhajtja ezt, de kész is a változásra. Húsvét figyelmeztet arra, hogy három napnál tovább reménység nélkül nem élhet az esendő ember. A reménykedés készségével fogadjuk hát mindig ezt az ünnepet!

Az örökélet ünnepén alapvető reménységünk Isten gondviselésébe vetett hitünkben fakad. E hit szerint nincs halál, csak átváltozás, hiszen van bennünk valami, amit nem lehet sárba taposni, mint a méltóságot vagy a jogot, amit nem lehet hat szál deszka közé zárni, mint a felbomlásra ítélt testet, s aminek nem árthat sem erőszak, sem ellenségeink rosszindulata – az igazságtalanság vagy az igazság túlzásai képében. És nem árthat semmi egyéb, mert lelkünk és életünk Istentől való, az ő lényéből származik, és így örök. Az élet folytonosságának hitéről e helyen is hosszasan el lehetne bölcsekedni. Most azonban nem ez következik, hanem nagypéntekről lesz szó, mert húsvét lényegének megragadása a nagypénteki dráma átélésével kezdődik.

Nagypéntek tanulságát – és bármelyik vallásos ünnep lényegét – csak úgy tudjuk igazán megérteni, ha képesek vagyunk a jelenben is lelkileg átélni az eredeti eseményt. Gyermekkoromban, akárcsak a másokéban is, ez úgy történt, hogy a nagypénteki események templomi felelevenítése, Jézus szenvedéstörténetének előadása mindig szomorú lelkiállapotot eredményezett. Bár tudtam, hogy két nap múlva húsvét következik, és feltámad az igazság, ha történetesen nem támadna fel, az örök értékek felsőbbrendűségén akkor sem ejtethet csorbát egy szerencsétlen keresztfa... Mégis, a maga egyszerűségében fáj a Jézus halála, és úgy fáj, mintha jelen időben feszítették volna meg. A tökéletes jóságot, a teljes ártatlanságot és az önfeláldozó szeretetet láttam keresztre szegezve Jézusban, ugyanakkor önmagunkat, legalábbis jobbik valónkat éreztem meggyalázva, keresztben függeni Jézussal együtt. Gyermekkoromban képes voltam titkon még könnyezni is az égre kiáltó és elfogadhatatlan nagypénteki gazság miatt.

Ilyenféle érzelmi azonosulás nyomán azóta már inkább értelemmel és hittel keressük a keresztthordozás lényegét, hogy – megértve azt – mindennapi keresztjeink elviselhetőbbé váljanak. Így nagypéntek gyászát nem azért elevenítjük fel év-

ről évre, hogy húsvét örömét előlegben valamiképpen meg-rontsuk, hanem hogy az kiteljesedhessen. A nagypénteki példa és gyász önmagában is érték; mondhatni: erőt adó gyász.

Az igaz ember (Jézus) és általában az igazság pillanatnyi keresztre feszítése számunkra nem a halált és a véget jelenti, hanem az igazságtalanság időleges megnyilvánulását, például azért is, hogy az előbbieket győzelmét még diadalmasabbá tegye. Nagypéntek nélkül nincsenek igazi húsvétek: a megaláztatás, a kitaszítottság és a szenvedés megtapasztalásával teljesebben gazdagítanak minket a mindenkori felemelkedések.

A csütörtök éjjeli és a nagypénteki dráma részletei valamilyen formában az emberi lét örök velejáróira emlékeztetnek: gyengeségeinkre és kiszolgáltatottságunkra, illetve – másfelől – reményeinkre és az emberi méltóságra. A következőkben elevenítsük fel a szenvedéstörténet néhány meghatározó mozzanatát, és próbáljuk magunkra vonatkoztatni tanulságait.

– A példamutató életével és meggyőző tanításával „hódító” Jézust az akkori zsidó vallásos vezetők el akarták veszejteni; érdekükben állt. Tervükhöz kapóra jött az egyik tanítvány áruló készsége... *Júdássors* a miénk is, hiszen eszméink és elveink pénzért vagy más érdekből történő megtagadása sokszor nekünk sem okoz különösebb gondot, és barátaink, bajtársaink részleges cserbenhagyása is szinte mindennapos, ugyanakkor különösebb lelkiismeret-furdalás nélkül vagyunk képesek hátat fordítani az elesett és segítségkérő ismeretleneknek. Mellesleg árulás: a más nemzetiségű helytartó (Pilátus) szabadon bocsátotta volna az elárultat, azonban honfitársai kíméletlenül „feszítsd meg!”-et kiáltottak. (Úgy néz ki, már akkortájt is dívott egy ilyenfajta nemzeti „összetartás”.)

– A nagypénteki történetben egy másik gyengeségi tényező *a kitartás és az akarat hiánya*. Jézus legmegrázóbb élethelyzetében, közvetlenül elfogatása előtt gondviselő Atyjához fordult, és gyótró imádságban készítette lelkét a végső megpróbáltatásra. Ebben az utolsó előtti imádságában egyedül maradt, ugyanis az együtt-virrasztásra felkért tanítványait mindegyre elnyomta az álom... A fáradtság, az önfegyelem hiánya, illetve az alvás rossz útravalók a megpróbáló élethelyzeteinkhez, mert érdemleges jelenlétünk megszűnését eredményezhetik. Ettől már csak egyetlen lépésre van a végzetes mulasztás, vagyis a „kisértés gyöngeségébe esés”, amely rendszerint visszafordíthatatlan következményekkel jár.

– Fölöttébb példaértékű Jézus szenvedéstörténetében az embertelen bánásmódnak, a szörnyű *megaláztatásoknak emberi méltósággal és türelemmel történt elviselése* is. A levetkőztetés, az arcürités és -köpés, a csúfság jelének számító töviskorona és bíborpalást, a megvesszőztatás, a kínzó szomjúságra felkínált ecet türelmes elfogadása hordozza a jézusi példa hitelességének mélységét. Valódiságát pedig az pecsételi meg, hogy egyféleképpen kinyilvánította a mélyen emberi érzést, az *egészséges halálfélelmet* is. Így kéri, hogy amennyiben lehetséges, múltjék el tőle a keserű pohár, de végső soron ne az ő, hanem az Atya akarata érvényesüljön. Nyilvánvaló, hogy ez és a megrázó „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?” kérdés sem megtorpanást vagy hitbéli fogyatékoságot jelent. Még csak nem is számonkérő jajkiáltás volt ez, hanem a testiséggel számolni kénytelen ember ösztönös segítségkérése a végső megpróbáltatásban. Jézusnak a – Lukács feljegyzésében ránk maradt – végszava ezt látszik igazolni: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet” – sóhajtott

folytatás a 6. oldalon

Szabó László

A zsidók húsvétja

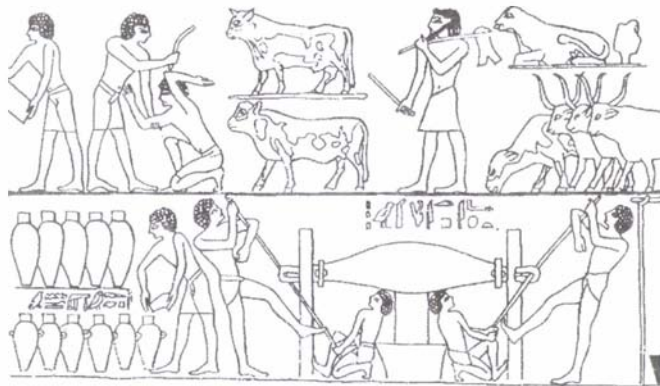
Mózes második könyvének első fejezete egy igen rövid mondatban összesíti mintegy négy évszázad történetét. „Mehalt József és valamennyi testvére, meg az az egész nemzedék. Izrael fiai pedig szaporodtak, gyarapodtak, megsokasodtak, nagyon megerősödtek, és megtelt velük az ország.” (2Móz 1,6–7).

A Nílus-deltától észak-keletre letelepedett zsidó törzs fokozatosan alakult néppé. Békésen gyarapodott mindaddig, amíg Egyiptom „új királya”, I. Szethosz, a 19. dinasztia nagy uralkodója lépett trónra. Szethosz keményen bánt ugyan az idegen népekkel, a legvéresebb üldözés azonban csak halála idején tört ki. II. Ramszesz (J. e. 1290–1234) kényszermunkára küldte a hébereket, és megparancsolta valamennyi előszülött zsidó fiú meggyilkolását.

Izrael népe nem felede ugyan az Ábrahám pátriárkának tett isteni ígéreteket, most mégis reménytelennek érezhette sorsát.

Az elbeszélés szerint ebben az időben született Lévi törzsében egy fiúcska, akit anyja a gyermekpogrom elől hónapokig rejtgetett. Végül „Ábrahám, Izsák és Jákob istenére” bízva a Nílus vízébe engedte egy kosárban. A Biblia szerint a gyermek éppen a fáraó lányának kezébe került, aki gondosan felnevelte. A hagyomány úgy tartja, hogy Mózes – mert róla van szó – felnőttként és csak egy véletlen folytán döbbsen rá, hogy egy elnyomott nép fia. Hirtelen felindulásában leütött egy hébert kínzó egyiptomi őr. Ennek folytán menekülnie kellett. Jól képzett, befolyásos egyiptomi vezérből üldözött zsidó lett.

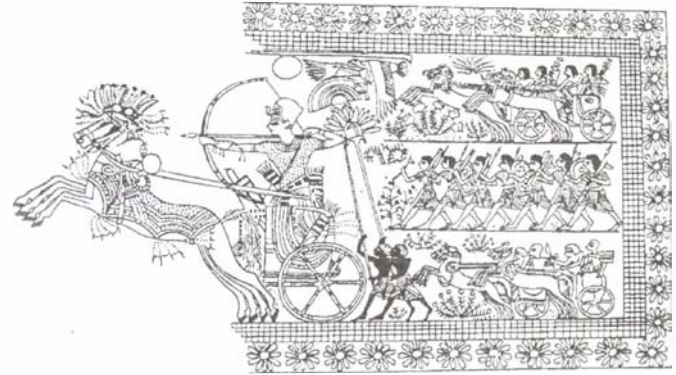
Isten azonban prófétájává tette. Mózes az Arab-félsziget déli részén élő midianiták törzsében lelt ideiglenes otthonra. Itt alapított családot is, és itt, a pusztában szólította meg „Jáhve angyala”. Mózes kezdetben vonakodott elszegődni Isten szolgálatába, végül azonban elfogadta a megbízást. Visszatért Egyiptomba, és közölte Izrael véneivel küldetését.

Zsidók munkája Egyiptomban. Tébában talált sírfestmény a J. e. 15. századból. Fent: egy szemita állatokat vezet a legelőre. Balra egy felügyelő ütlegel egy rabszolgát. A középső rész írása: „Apiru (héberék?) által készített bor”. Az építkezések mellett ez is a zsidóknak fenntartott munkák közé tartozott.

II. Ramszesz – minthogy a zsidók ingyen munkaerőt jelentettek a nagy építkezéseken – hallani sem akart arról, hogy elengedje a hébereket. A Biblia szerint Mózes hatalmas, de aránytalan küzdelembe bocsátkozott a fáraóval. Jáhve azonban mellette áll. A héberék megtapasztalták Isten mindenhatóságát. Az izgalmasan leírt tíz egyiptomi csapás, illetve a Vörös-tengeren való csodálatos átkelés ezt a folyamatot érzékelteti.

Az Egyiptomból való kivonulás ideje bizonytalan: az 1250 és 1225 közötti évekre tehetjük. Izrael – az elbeszélés szerint – útra készen költi el az első „peszah-bárányt”. A *peszah* (vagy *pászka*) már meglévő szertartások összefoglaló neve. Ezek az ősi szertartások az Egyiptomból való kivonulás emlékező megjelenítésével színeződtek át. Korábban a nomád pásztorok tavaszi ünnepe volt ez a nap, „a nyájak zsengejének” feláldozása. Vélhetőleg az volt az értelme, hogy a legelőváltás (a törzs továbbindulása) előtt biztosítsák az istenség(ek) jóindulatát a jövőre, és elhárítsák a veszedelmeket. A kánaáni honfoglalás után ez a jelentés vélhetőleg összekapcsolódott a „kovásztalan kenyerek” paraszti tavaszünnepevel. A hálaadás később

A fáraó üldözi a szemita törzseket. Tutanchamun (J. e. 14. század) sírjának fal-festménye. A harci kocsikon mindig két katona volt: a vezető és az íjász, de az udvari festményeken a király mint hadseregének vezére mindig egyedül van kocsiján.

az egyiptomi szolgaságból való megmenekülésre irányult. Az állatok első ivadékának feláldozása megkíméli a nép gyermekeit; a vérrel megkent ajtófélfákat (és ezzel a zsidó családokat) elkerüli Jáhve haragja, a kovásztalan kenyér az indulás sietségét jelképezi.

A kivonulásra emlékeztető pászka-ünnepet Izrael hűségesen megtartotta. Jósiás (Jozija) király kultuszreformjától kezdve a családi ünnep templomi és zarándokünnepé vált. A számkivetés utáni korban összekapcsolták az állatok templomi levágását a családi körben elkeltett peszah-vacsorával. (Egyébként a maga korában ezt az alkalmat használta fel Jézus arra, hogy megfeszítettése előtt elbúcsúzzék tanítványaitól, az új, a mindeneknél fontosabb szeretet-parancsot hagyva rájuk.)

A kivonulás (Egyiptomból „az Ígéret Földje” felé) a prófétai irodalomban – Hóseásnál, Jeremiásnál – „eljegyzésként” szerepel Isten és a választott nép között. Jáhvenak szinte tulajdonnévé válik: „az, aki kihozta a népet Egyiptomból.” Magát a Vörös-tengeren (Sás- vagy Nádas-tengeren) való átvonulást egy olyan elbeszélés örökíti meg, amely három hagyományból szövődött össze. A jahvista, elohista és papi hagyományréteg ötvöződése e bibliai epizódban a gondviselő segítség „mindent elsöprő” hatékonyságát teszi érzékletessé. A szövetség Istene valamennyi között a legtüneményesebb csodát művelte népével.

A mai zsidók húsvét-ünnepelésének – elsősorban a széder-estének – a legfőbb célja az, hogy a családfő elmesélje gyermekeinek az ősi megszabadulás-történetet, s ezáltal folyamatosan továbbadja a központi zsidó hagyományt. A megjelenítő emlékezés értelme, hogy a család összes tagja úgy érezze magát, mintha maga szabadult volna ki Egyiptomból. A széder-este családi szertartásának könyve a *Haggáda* („elbeszélés”, „az Egyiptomi kivonulás története”). A *Haggáda* állandóan visszatérő motívuma a négyes szám. Négy pohár bort költenek el

folytatás a 4. oldalon

Joó Kristóf

Száz éve

1905 márciusi lapszámában az *Unitárius Közlöny* elsőoldalas, képes híradásban méltatta a nem sokkal azelőtt elhunyt Kovács János főgimnáziumi tanár életét és életművét.

• Székely Jenő *A család becsületéről* írva leginkább az unitárius valláshoz való hűséges viszonyról, bátor kiállásról, nyilvános vállalásáról mond ódát cikkében. Írásával nemcsak elvi, de kifejezett és gyakorlati vezérfonalat is ad e tekintetben: „az unitárius nem dicsekedik vallásával, ám de nem is engedi, hogy becsümeljék, mert a »vallásom becsülete az én becsületem«. Az unitárius, ha szükség, szenvedni is tud vallásáért.”

• Dr. Boros György dékán (s egyben a *Közlöny* szerkesztője) örömmel adja tudtul: „Az unitárius lelkesi karhoz a Papnevelő Intézet Bizottsága nevében a múlt évben kérést intéztem volt, hogy papnövendékeink segélyezésére szövetkezzünk közös erővel. A kérést lelkeszeink meghallgatták. Már is oly szép eredményt értünk el, hogy a tanév második felében segélyben tudtunk részesíteni öt jeles ifjút. Hála és köszönet azoknak, a kik a földadat üdvös voltát fölfogták s az áldozattól nem riadtak vissza. [...] Lelkeszeink a papnövendékek segélyezése iránt állandóan érdeklődnek és áldozataikat készséggel adják. Ezuttal már a segélyezés tényéről is beszámolhatok. Nagy Dénes Várfalva (III.-éves) jeles eredmény, Pap Gyula Szentháromság (III.-éves) jeles eredmény, Gálfi András Sinfalva (III.) kiváló szorgalom, kifogástalan magaviselet, Pap Zsigmond Bencéd (II.-éves) jeles eredmény, Molnár Kálmán Betlenszentmiklós (I.-éves) jeles eredmény.”

• „Egy kivándorló hajón a »Vaderland«-on elpusztult tiz magyar kivándorló.

A rettenetes pusztulásról a következőket írták New-York-ból. A január 24-én New-Yorkba érkezett »Vaderland« nevű hajót az illetékes hatóság 26-án délelőtt visszarendelte a Quarantain-állomásra és Stranahan kikötőbiztos, Williams bevándorlási biztos és dr. Doty egészségügyi felügyelő a legszélesebb alapon megindították a vizsgálatot a tömeges halálozásokra vonatkozólag s ezzel kapcsolatosan a hajón az utazás alatt uralkodott állapotokat illetőleg is. Azt a két holttestet, a melyet nem temettek a tengerbe, dr. Doty fogja fölboncolni annak megállapítása végett, hogy nem fertőző betegség volt-e a halálozások oka. [...]

Ez a rémitő hír nyilvánosságra jutott, de hányat nyel el a tenger! Hanem azért csak hallgassatok magyarok a csábító ügynökökre, mert a vizen túl kolbászból fonják a kertet!”

• „Angol alapítvány unitárius leányok számára. Angol testvéreink jósága kiapadhatatlan. Már több éve, hogy a Sharpe nővérek áldozatkészségéből Londonban tanít egy-egy unitárius leányt. A Sharpe nővérek fizették költségeiket. Ime most Sharpe Emilia alapítvánnyal biztosítja, hogy leányaink ezután is állandóan tanulhassanak a londoni Channing House Schoolban. Az alapító levél megérkezett a főt. püspök urhoz. Az alapítvány 2839 font tizenkét shilling és két penny, a mi értékünk szerint mintegy 65 315 korona. Ez a tőke átadatott négy unitárius férfinak, a kik mint alapítványi végrehajtók kezelik. Nem tudunk elég méltánylólagnak szólni e nagyszerű áldozatról. Nagy a jelentősége unitárius érdekből is, de kiválóan nagymagyar nemzeti érdekből, mert a nőnevelésnek hatalmas lendületet ad. A jó Isten áldja meg azt a kegyes szivű nőt, s áldja meg Kilyéni Erzsike kisasszonyt is, a kinek sokat köszönhetünk, hogy a Sharpe kisasszony szívére nyerte az alapítványi letételére.”

• „Székelyudvarhelyi és hódmezővásárhelyi templomaink érdekében nagy lelkesedéssel működnek. Ha mindenki megadja a maga fillérért, bár szegények vagyunk, mégis gazdagítani fogjuk egyházunkat, két szép ékességgel. Lapunk szerkesztője az angolok lapjába (*Inquirer*) irt újévi cikkében megemlékezett a magyar unitárius hivek múlt évi nagy buzgóságairól, melyek mindenik egyházközösségben megnyilatkoztak. Fölvívta az angol unitárius atyafiakat, küldénének ide ezeknek az új egyházaknak is bármily csekély összeget. Bizony ott is állandóan foly a gyűjtés. Nekik is van bőven mire áldozzanak. Minket hát csak a saját hitünk ereje tart fönn első helyen.”

• „Japánban a képviselők háza egy törvényjavaslatot tárgyalt le, melyben a 20 éven aluli ifjaknak meg van tiltva, hogy bármiféle pálinkát is igyanak. Ugyanez a törvény megtiltja, hogy ifjaknak pálinkafélét eladjanak a kereskedők. Japánban 1900-ban már törvénnyel tiltották meg a kiskorúaknak a dohányzást. Bárcsak tudna Magyarország olyan bárbar ország lenni, a milyenek ezek a »popagány japánok«.”

J. K.

A hit...

folytatás az 1. oldalról

Lehet, hogy a provincia helytartója, az amúgy is provokatív természetű, de nem lelkiismeretlen Pontius kialvatlanul és fejfájósan csoszog az oszlopok között: nem tudott aludni, s a felesége is egyre zsörtölődik. Pontius bizonyoságot tett ugyan – ha már annyira akarták! – császárhűségéről. Teljesítette a zsidó hangoskodók óhaját. Nyugtathatja ugyan a lelkiismeretét azzal, hogy a kisebbik rossz mellett döntött, s ezzel talán elejét vette egy Róma-ellenes zendülésnek.

Csakhogy továbbra sem tudja, mi az igazság.

Nekünk viszont nemcsak hinnünk kell, hanem tudnunk, éreznünk is, mi a hit. A hit Isten szavának felismerése és elfogadása. De Isten velünk való beszélgetése nem puszta szó, szófaj, mondatrész, hanem emberi dimenzióban életfogytig tartó, kozmikus dimenzióban pedig történelemnyi szöveg. Ebben a szövegben a keresztény ember felismeri, hogy Isten merő szeretetből szólítja meg őt. A hívő elfogadás és válasz teszi „érvényessé” Isten szavát. Nincs mágikus erő a hitben, nem pusztán tőlünk függ, nem is vak alávetettség. Sohasem fogunk megszabadulni a kételkedő miérteltől. Ám a hit révén minden ínséges pillanatunkban a „mégis”-nek kell felülkerekednie.

A zsidók...

folytatás a 3. oldalról

e vacsora során, a szédertálon négy alkalmi étel van: sült hús, tojás, kovásztalan kenyér és keserű gyökér. A házigazda hangosan mondja a *Haggádát*, a többiek pedig vele zümögik a recitált dallamot.

A peszahi istentisztelet keretében a kántor bőséges harmatért imádkozik (ez talán a termékenység-kultusz maradványa). A szertartás érdekes része az ómerszámlálás. A zsidók ómer, vagyis árpakalász segítségével számolták az ősi Izraelben a Szentély idejét a napokat és a heteket). Peszah hetedik napján Mózes diadalénekét olvassák a zsidók. A Tízparaból: ezen a napon keltek át a zsidók a Vörös-tengeren. A nyolcadik napon mázkirt (emlékező imát) mondanak az elhunyt rokonok emlékére.

Ha Széchenyi Istvánt tartjuk „a legnagyobb magyarnak”, Orbán Balázs méltán érdemli ki „a legnagyobb székely” címet. Székelyudvarhelyen, a Városháza terén február 6-án, születésének 176. évfordulója alkalmából a legendás helytörténészre és politikusra emlékeztek.

Orbán Balázs emléke

Az unitáriusok a hit és cselekedet, a szó és tett egységét vallják – valljuk. Amikor ezt tesszük, példaadónkat és szabaddítónkat, Jézust követjük. Az ő élete a bizonyíték arra, hogy a vallott hit megélhető, hogy az elvek valósággá lehetnek a tettekben.

A legnagyobb székely életében elvek és tettek szétválaszthatatlanul egybefonódtak. Az emberről sokat elmond, hogy kiket tart eszményképeinek. Orbán Balázs a legnagyobbakat választotta a maga példaképeikül: Jézust, Platont, Szókratészt, Thökölyt, Rákóczi, Kossuthot, Petőfit, Washington. Egy nflusi vitorlás hajón

jegyezte noteszébe 1848 nyarán: „Az én szenteim azok, akik elhaltak a szabadság hirdetésében, a nép jogainak védelmében.” Minket, unitáriusokat ma is eltölt az öröm azért, hogy Kriza János püspöksége idején Orbán Balázs áttért az unitárius vallásra. Elhatározását az önmagából való szellemi-vallási becsületesség jegyében hozta meg. Döntésének indító oka az volt, hogy az unitárius vallás „a józan ésszel és evangéliummal egyező elveket vall”, és az unitárius egyház történelme folyamán, mindig nemzethű egyház maradt.

Kétszer is, 1876-ban és 1889-ben alapítványt tett a székelykeresztúri unitárius gimnázium javára, az iskola tanulóinak nemzetiségi és felekezeti megkülönböztetés nélküli segélyezésére. Emellett a Szejke-fürdő gazdasági jövedelméből a gimnáziumnak 4000 forintot hagyományozott végrendeletében. Az általa faragtatott székely kapun, amely a síremlékéhez vezető kapusorban az első, ez áll: „Az egy igaz Isten segedelmével építette Orbán Balázs”. Egész élete bizonyítja, hogy egyházunknak öntudatos tagja, nagyszívű jótévője volt.

Miután bejárta a világ több országát, ide tért vissza, hogy minden erejével és

teljes tehetségével szolgálja olyannyira szeretett székely népét. Hat évig gyűjtötte az anyagot nagy művéhez, *A Székelyföld leírásához*. Nagy céljának megvalósításáért mindenre képes volt: keresztültörte magát úttalan utakon, jobb híján sokszor szállt meg szénapadlásokon, a szegények ruhájában, a condrában járta be vasakarattal a Székelyföld minden települését.

Kitartó kutató munkáját siker koronázta. *A Székelyföld leírása*, amely felleltározza és összefoglalja a székelység szellemi, anyagi, közösségi és történelmi értékeit, ma is nélkülözhetetlen, forrás értékű munka. Példája ma is mutatja, mire képes, aki minden tehetségét egy nagy cél megvalósítására áldozza. Életműve csak a legnagyobbakéhoz mérhető: az Apáczai Csere Jánoséhoz, a Bolyaiakéhoz vagy a Kőrösi Csoma Sándoréhoz.

Orbán Balázs politikusként is kiemelkedett kora nagyjai közül. Számára a szó, a beszéd azt jelentette az országgyűléseken is: tenni valamit a székelyekért, egyenes gerinccel szolgálni a nemzetet. Ahányszor csak tehetette, szóvá tette: meg kell akadályozni a székelyek kivándorlását, a Székelyföldet iparosítani kell, nem hallgatta el a kormány korrupcióját sem. Felemelte szavát a csángó fiatalok ösztöndíja érdekében, a jog és a szabadság nevében általános szavazati jogot követelt. A nemzetiségi kérdésben a testvériség elvét vallotta: „A magyar nemzetnek

érdekében áll, hogy a román nemzetben s e nemzetnek itt és künn lévő fiaiban őszinte testvéreket és barátokat bírjon. Mert ha valaha volt két nemzet, amely az érdekegységénél fogva egymásra volt utalva, így bizonyosan ilyen a magyar és a román, mely két nemzetnek, amint múltja egybeforrott, úgy jövője is össze van növe... Életkérdés mindkét egysorsú nemzetre, hogy egymást megértsék, hogy erejüket tömörítsék, hogy az ellentéteket kiegyenlítsék.” Ezek a sorok ma időszerűbbek, mint valaha. Jó volna, ha a többségi román nemzet vezetői is ismernék Orbán Balázs gondolkodását az autonómiáról, az egymás megbecsüléséről, a testvériségről.

Szerényen élt, gyakran nélkülözve, de mindig tiszta lelkiismerettel és egyenes gerinccel. Utolsó levelében írta: „Én retírálni sohasem szoktam!” Ha napjaink közéletét vizsgáljuk, s ennek szereplőit összehasonlítjuk Orbán Balázssal – tisztelet a kivételnek, de – elszomorodik a szívünk. Látunk közéleti vezetőket, akiknek a boríték vastagsága a fontos és nem az önzetlen népszolgálat. Látunk szüntelenül forgó szélkakasokat, akiknek az elvek csak arra jók, hogy sárba tapossák. Látunk politikusokat, akik már a választás másnapján hátat fordítanak tegnapi ígéreteiknek. Nincs nagyobb bűn, mint becsapni azt a közösséget, amely vezetőjéül választott valakit.

Orbán Balázs példája ma is időszerű, időszerű a tudósnak, a közéleti vezetőnek, s az egyszerű embernek is. Példája ragyogjon előttünk, s ösztönözzön minket több becsületre, több alázatra, több áldozatra, több szolgálatra. Minden erőnkkel, teljes tehetségünkkel szolgáljuk egyházunkat, népünket, nemzetünket!

Kedei Mózes

Palást

Van Maros megyében egy csodálatos domboktól övezett, völgykatlanban „rejtőzködő” falucska, Szásznádastól északra. A neve: Pipe. Nem sokan hallottak róla, amolyan „világ végén” lévő helynek számít még napjainkban is, pedig már a 14. századból – pontosabban 1325-ből – származó írásos feljegyzés is van róla. E falucska félszázados múltját e sorok íróján kívül sokan ismerik az innen elszármazottak közül, de a szélesebb olvasóközönséggel elsősorban Burus János, jelenleg Csíkszeredában élő tanár ismertette meg a *Nyelv- és Irodalomtudományi*

Közleményekben publikált kitűnő helynévanyagával még a nyolcvanas években és a *Népszerű Dolgozatok* 1994-es tanulmánykötetében, illetve Adorjáni Károly hajdani pipei unitárius lelkész a kilencvenes években megjelent monográfiájával.

Itt és most nem arról szeretnék írni, hogyan és mikor alakult meg a pipei unitárius egyházközség, bár megérné a fázisokat kutatni. Annyi bizonyos, hogy már az 1657. esztendőben volt az egyházközségnek egy fatemploma. Hogy lelkésze volt-e abban az időben, arról nincsenek adataink. Most arról a „rövidke” ötven esztendőről szeretnék szólni, amelyről személyes élményeim is vannak,

folytatás a 6. oldalon

Simó Edmund

Palást

folytatás az 5. oldalról

és arról: kiknek volt nehéz vagy könnyű e fél évszázad alatt a lelkészi palást.

Legmélyebb emlékeim a távoli gyermekkoromba nyúlnak vissza, az 1950-es évekre. Akkori „pabácsink” a már említett Adorjáni Károly volt, aki Magyarzsádkodról került át a faluba, és majdnem tíz esztendőn át (1947-től 1956-ig) végezte fáradságosan lelkészi teendőit, míg felesége, Júlia tanító néni betűvetésre oktatta a falu kisiskolásait – köztük e sorok íróját is.

Abban az időben a falunak 350–360-as lélekszáma volt, etnikai összetétel szerint 99 százalékban magyar; mindössze két román nemzetiségű élt a faluban, vegyes házasságban. Felekezeti megosztás szerint: 3-4 római katolikus és ugyanannyi baptista felekezetű élt a faluban.

Politikailag eléggé zavaros idők voltak még akkor. Nehéz volt a megélhetés. A lelkésznek és családjának épp úgy gazdálkodnia kellett, mint a falu többi lakójának, hogy a szükséges anyagiakat megtermelje. Allatokat tartottak, szőlő- és földműveléssel igyekeztek kiegészíteni a kevéske képét és a még vékonyabb lelkészi fizetést. Adorjáni tiszteletes úr sem volt kivétel, rengeteget gürcölt hétköznaponként, a végén már legendák keringtek gazdálkodó módszeréről és szelleméről. Itt most nem kívánok anekdotákat is felemlíteni, amelyek személyéhez fűződtek, és a mai napig is legendává válva tovább élnek, inkább arról írnék, hogy egy nagyszerű embert, igazi tanító-mestert ismertem meg benne. Tőle tanultam meg, hogy minden körülmények között csakis az igazat mondjam vagy írjam. Így oktatótt egykor: „Szád szóljon igazságot, sose mondjon hazugságot!”

Amikor 1956-ban megvált a falutól, megsirattuk, és kértük a jó Istent: legyen vele, áldja meg őt az új egyházközségében, Szőkefalván is. Az Isten meghallgatta imánkat, hosszú életet adott neki – és alkalmat nekem többször is Kovásznán, legutóbb pedig 1997-ben a pipei falutalálkozón, hogy megszoríthassam a kezét, és megköszönhessem a tanításait. Sok évtizedes tevékenysége alatt biztosan nem volt mindig könnyű elviselni a palást súlyát, de aki a vállára terítette, az meg is könnyítette, ahol és amikor szükség volt rá. A jó Isten áldja meg, Tiszteletes Úr!

Az Úr 1957-es esztendejének február 24. napján történt meg az új lelkész ünnepélyes beiktatása. Fóris Géza az iszlói egyházközségből érkezett hozzánk, ahol befejezte gyakorló segédlelkészi szolgálatát. Tízéves gyermekként ott álltam én is a falu végén a térdig érő sárban, amikor megérkezett az új papunkat hozó szekér. Nagyon kíváncsiak voltunk mindannyian, az egész falu népe: milyen ember lesz az új pap? Fiatal-e, öreg-e? Hogyan szól majd hozzánk? Aztán, a *Tebened bízunk eleitől fogva* és az üdvözlőbeszéd elhangzása után ámulva hallgattuk új papunk ízes, őző-székelyes beszédét, és azonnal a szívünkbe zártuk. Befogadtuk a pásztorunkat.

A beiktató ünnepségen jelen volt az akkori főpásztor, dr. Kiss Elek, úgyszintén Kovács Lajos főjegyző, Péterfi Gyula zenetanár, Bartha Dénes bőződi, Máthé Sándor zsáki, Nagy Ferenc segesvári és a leköszönt Adorjáni Károly szőkefalvi lelkész is.

Ettől a naptól kezdődően Fóris Géza 33 esztendőn keresztül szolgálta és nevelte ezt a közösséget hihetetlen kitartással, reménységgel és szeretettel. Ő volt e falu életében a tizenhatodik kinevezett lelkész, és bizton leírhatom: ő adta a legtöbbet ennek a falunak. Nemcsak szelle-

mi mentora, pásztor, mindenese, hanem „kenyéradója” is volt az egyre fogyatkozó lélekszámú közösségnek. Az 1965-ös évek közepétől felesége, Felicia is bekapcsolódott e kis közösség és a falu életébe. Kántori teendőket látott el, tanított óvodáskorú gyerekektől kezdve mindenkire, aki igényt tartott rá, üzletet vezetett, kenyeret osztott, fáradságosan volt az otthoni munkában, a gazdaságban, mígnem szívfájdítóan korán magához szólította az Úr. Emléke legyen örökre áldott!

Fóris Géza lelkészre, legjobb tanító-mesteremre úgy emlékszem mindig, mint édes testvéremre vagy szülőmre. Könyvtárából számtalanszor kölcsönzött számomra olyan műveket, amelyeket máshol, családoknál vagy a szászánási szegényes községi könyvtárban hiába kerestem volna. Csillapította kölcsönkönyveivel a tudássomjamat, irányította lépteimet az irodalomszeret felé.

Isten-áldotta aranyember volt e falu életében, egyesek mégis meg-megdöfték orvul. A jó Isten bocsássa meg nekik, mert Fóris Géza bizonyára már rég megbocsátott nekik kénosi otthonában, ahová nyugdíjazása után visszavonult.

Nem feledhetem soha atyai szeretetet sugárzó, vitatkozásaink alkalmával is jószágon csillogó szemét. Krisztusi szelídséggel néztek rám mindig ezek a szemek, ahányszor csak találkoztunk. Szüleim temetésekor is azok vigasztaltak meg, bátorítottak: föl a fejjel, az élet nem ér véget a temetőben a koporsóra hulló göröngyök hangjával, talán éppen akkor kezdődik – különben is az édesanyák, édesapák sohasem hallnak meg... Így legyen, Tiszteletes Úr!

Tudom, hiszem, hogy az emlékeimben felidézett két lelképásztor több volt kötelességteljesítő papnál, Isten-szolgánál. Emberek is voltak, azok ma is.

Húsvét és...

folytatás a 2. oldalról

utolsó Jézus, és ezek ma is a hittel haldoklók és a gondviselő Istenhez kerülés tudatával meghalók reménységének alapszavai. Azok búcsúszavai, akik számára a halál utáni folytatás, az öröklét már nemcsak hit kérdése, hanem bizonyosság. Bárcsak tudnánk majd mi is halálunk óráján ennyire hinni!

Húsvéti, illetve nagypénteki elmélkedésem összegzéseként ismételt azzal „nyugtatom” magunkat, hogy a szenvedés ilyen vagy olyan formáját senki nem kerülheti el. A szenvedés tudatos és értékteljes vállalására azonban csak az a személy képes, aki hiszi, hogy nem itt a földön teljesül be a szenvedéstől mentes élet, viszont a szenvedés már itt is teljesebb életre segíthet. Feltéve, ha a szenvedés „beavatása” által valamelyest ráérzünk az élet igazi alapjaira és értékrendjére, s ebből megtanuljuk nemcsak azt, hogy örömmel éljünk, hanem azt is, hogy méltóságteljesen szenvedjünk, ha muszáj, és jobb reménységgel halunk meg.

A halálon győztes Jézus végső üzenete fogalmazásomban a következő lenne: a lélek halhatatlansága mindenkit megillet, mert az nem érdem, hanem isteni ajándék, de itt a földön csak az részesül az örök élet áldásából, például a lelki béke, a nyugodt szív és reményteljes jövőkép örömeiből, aki tudatosan vállalja a nagypénteket is, valahányszor azt a helytállás, a lelkiismeret, a kitartás és a hűség megköveteli. Azt kívánom mindannyiunknak, hogy a jó Isten – akarata szerint – óvjon minket a felesleges nagypéntektől, oltalmazzon mindenkit az értelmetlen és értelmetlen szenvedéstől. S ha mégis megpróbáló nagypéntek jönnék, ha nem kívánt napok támadnak ránk, és kibíratatlannak tűnő események keserítenek meg, akkor a Jézus példájára való gondolás segítőtől segítségül hozzánk. Legválságosabb élethelyzeteinkben, amikor úgy tűnik, hogy már – vagy még – nincs megoldás, bizonyuljon ez is továbblépésre ösztönző erőnek.

Megjegyzés: A „nagypénteki” részt Rónay György gondolatainak felhasználásával írtam.

A túlsó partról

Különböző kultúrájú emberek sokszor nehezen értik meg egymást. Még ha barátok is. És nem csupán nyelvi nehézségek miatt.

Az amerikai Unitárius-Univerzalista Egyház *Partner Church News* (Testvéregyházi Hírek) című értesítőjének 2004. őszi számában *Difficult Issues/Easy Opportunity* (Nehéz kérdések/Egyszerű alkalmak) címmel a Testvéregyház Tanács elnöke, Barbara Kres Beach és végrehajtó igazgatója, Cathy Cordes tollából cikk jelent meg, amelyben az Erdélyi Unitárius Egyház számára életbevágó kérdéseket vetnek fel.

„Ki akarjuk tární az ablakot – írják –, hogy fényt deríthessünk olyan kérdésekre, amelyeket gyülekezeteink vetettek fel, olyanok, akik először látogattak Erdélybe, de olyanok is, akik széleskörű, mély kapcsolatokat ápolnak ottani unitárius testvéreinkkel.” Ezekről nehéz beszélni, jegyzi meg, mert számukra nagyon is kellemtelenek.

Milyen kérdésekről lehet itt szó? A magyar olvasó talán csodálkozni fog. A megfogalmazódó kifogások, többek között: annak a látszatnak a fenntartása, hogy a magyar etnikum felsőbbrendű a románhoz képest; előítélet a cigánysággal szemben; a vegyes házasságok vonakodó vagy kínos elfogadása (nem világos, hogy etnikailag vagy felekezetiileg értendő-e a „vegyes” jelző); a kizárólag magyar nyelvű istentiszteletek, amelyek mindenkit kizárnak, aki nem magyar anyanyelvű; az erdélyi gyülekezetek keresztény azonosítása. Más téren pedig az unitárius gyülekezetek kérdéses életképessége, hisz ezek főleg hanyatló falvakban tengődnek. E tekintetben „jogos kételyeink vannak” – jegyzi meg a szerzők.

Képzelem, mi lehet erre a reakció az unitárius Erdélyben. Szeretném magam is az UU-cikkírók fejéhez vágni: mit beszélnek, nem értenek ehhez! A felsőbbrendűségi érzés elvégre a kisebbségi helyzetben élők természetes védekezési mechanizmusa. A cigányok befogadása reménytelen vállalkozásnak látszik mind magyar, mind roma szempontból. A vegyes házasság a kisebbségi etnikum számára majdnem mindig veszteséget jelent. Románul prédikálni? Ez magának az egyháznak a jellegét változtatná meg, fennállását veszélyeztetné, hiszen akár tetszik, akár nem, az Unitárius Egyház magyar nemzeti egyház is. A keresztény azonosítást sem fogjuk csupán azért feladni, mert az

amerikai testvérgyülekezetek legtöbbször nem tetszik, mivel ők – nagy diverzitás-kultuszuk eredményeként – már lerázták a „bibliai béklyót”. Az egyetlen kérdés, amelyben az őszinte és tárgyilagos magyar unitárius egyetérthet a kritikával az, amelyik az erdélyi gyülekezeteink életképességét vonja kétségbe.

És mégis: a bírálaton érdemes hosszasan elgondolkozni.

Egyébként a cikk építő szándékú. A szerzők említik az erdélyi egyház nemzeti, vallási és politikai üldözöttségét, elismerőleg szólnak bátor ellenállásáról, túléléséről, kitartásáról. A jelenlegi gazdasági bajokkal is tisztában vannak. Másutt viszont meggyónják saját egyházuk bűneit is: vizet prédikálnak ugyan, de bort isznak. Hiszen bár a faji megkülönböztetés ellen lépnek fel, és elméletileg mindenkit befogadnak, gyülekezeteik mégis liliumfehérek, nincsenek köztük feketék, barnák. Az UU a felső – fehér – középosztály egyháza. A (felekezetiileg) vegyes házasságok náluk is veszteséget

jelentenek stb. A cikk kicsengése azonban derűlátó: a nehézségek ellenére érdemes az erdélyi munkát folytatni, a kapcsolatokat továbbfejleszteni, erősíteni.

(A cikkben nem említik, de jól tudjuk: vannak amerikai UU-gyülekezetek, amelyek már elfordultak Erdélytől, s más országokban – így Indiában, a Fülöp-szigeteken, Csehországban – keresnek testvéri kapcsolatokat.)

Nem feladatom a témát tovább boncolni. Csak annyit jegyeznek meg: ajánlatos lenne vigyázni arra, kinek mit mondunk. Ha valaki erdélyi magyar kivagyisággal – és rossz angolsággal! – leszólja a látogató amerikaiak a románokat, abból semmi jó nem következhet (legfennebb a román imázs számára), mert az amerikai szemében ez a sovinizmusnak vagy a rasszizmusnak a jele, márpedig egy UU-tag szemében ennél nincs nagyobb bűn. És ne feledjük el, hogy mindenki általánosít. Egy-két szerencsétlen mondatnak máris az lett az eredménye, hogy az egész UU egyház számára bizonyos fokig máris kényelmetlen az erdélyi unitárius barátság és testvériség.

Éltető Lajos

Portland, Oregon, USA

Vélt magyar felsőbbrendűség, előítélet a cigánysággal szemben, vonakodás a vegyes házasságok elfogadásában, a magyar nyelv kizárólagossága az istentiszteleteken, az erdélyi unitarizmus keresztény azonosítása, az unitárius gyülekezetek kérdéses életképessége – ezeket a „tüneteket” rögzíti B. K. Beach és C. Cordes (Partner Church News, 2004 őszi), s ezeket foglalja össze cikknyi szemlében Éltető Lajos. Alább máris egy továbbgondolásra felszólító vélekedést adunk közre (folytatását következő számunkban közöljük), bízva abban, hogy e nézet-szembesítés jótékonyan járul hozzá önszemléletiink karbantartásához.

Az innenső partról (1)

Nehéz alkalmak, egyszerű kérdések

A szerkesztői munkaközösség tagjainak túlnyomó többsége örömmel nyugtáztta – és ezúton is köszöni – Éltető Lajos úrnak *A túlsó partról* cím alatt küldött írását, amelyben felhívja figyelmünket legalább fél tucat olyan kérdésre, amelyek az amerikai *Partner Church News* (Testvéregyházi Hírek) című értesítőben fogalmazódtak meg még az elmúlt év őszién.

Természetesen elolvastuk az eredeti cikket is. A szerzőpáros évek óta az amerikai unitárius-univerzalista és a magyar unitárius testvérkapcsolatok építője-fejlesztője; mindketten a *Testvéregyház Tanács* ismert és markáns személyiségei. Jó szándékukhoz nem férhet kétség. Ők kétségtelenül úgy vélik, hogy életbe-

vágóan fontos kérdéseket fogalmaznak meg *számunkra*, erdélyi unitáriusok számára. Ha ezt úgy értelmezem, hogy valóban létkérdéseinket, tehát *megmaradásunk* kérdéseit feszegetik, mégpedig testvéri – segítőkész – szándékkal, akkor feltétlenül oda kell figyelnem ezekre a kérdésekre! Ha ellenben úgy értelmezem ezeket a kérdéseket – és joggal tehetem ezt is! –, hogy csupán csak a testvérkapcsolataink további alakulása, jövője szempontjából életbevágóan fontosak, mert *őket* – az Erdélybe ellátogató, amerikai unitárius-univerzalista gyülekezeti tagokat –

folytatás a 6. oldalon

Kvári Kovács István

Az innenső...

folytatás a 7. oldalról

arra készítetik, hogy *kényelmetlenül érez-zék magukat, esetenként nagyon kényel-metlenül* („which make us feel uncomfor-table, even very uncomfortable”), akkor: ugyancsak oda kell figyelnem! Mert ez esetben arról van szó, amit az angol nyelvű írás szerzőpárosa nem mond ki ugyan, de Éltető Lajos félreérthetetlenül tudtukra ad: vannak már Erdélytől elfordult amerikai gyülekezetek, amelyek más országokban – Ázsiában, főként Indiában, vagy a Fülöp-szigeteken – keresnek új testvérkapcsolatokat...

Tapasztalataim alapján úgy látom, hogy mindkét értelmezési és viszonyulási lehetőség valós, mindkettőnek „tá-bora” is van odaát. Véleményem szerint mindenképpen hálásak lehetünk azért, hogy az Erdélybe látogató, *sajátos adottságainkkal* (már nem csak a magyar vendégszeretettel, az erdélyi magyar kony-

hával és „*palinka*”-val, de egyéb, jellegzetesen magyar és unitárius „kínálatunkkal” is!) ismerkedő amerikai gyülekezeti tagokban megfogalmazódó „nehéz kérdéseket” a Barbara Kres Beach – Cathy Cordes szerzőpáros végre „csokorba szedte” és nyilvánosságra hozta! Ez már magában véve is jelzi – a számukra „kényelmetlen kérdések” meglétén túl – a szándékot és az igényt is: *beszélgetni kell* ezekről a kényes kérdésekről! Bár a cikk-írók természetesen először az amerikai partner egyeztetési alkalmaira, a 2004–2005-ben tartandó, ún. regionális találkozókra hívták fel az amerikai gyülekezetek képviselőinek figyelmét, aligha tudnám elképzelni, hogy – e megbeszéléseiket követően – ne kérnének fel *párbeszédre* bennünket is!

Én úgy látom, hogy rögtön az 1989. decemberi fordulatot követően – a dr. Gellérd Juditnak köszönhetően – elinduló, majd kibontakozó testvérgyülekezeti mozgalom már a kilencvenes évek má-

sodik felére kinőtt „hősszerelmes” kor-szakából. Ezt úgy értem, hogy mindazon esetekben, amelyekben a kezdeti általános lelkesedést követően „friggyé” szilárdult a kapcsolat, a partnerek – épp úgy, mint a házasságban – már egymás külön-bözőségeit is felismerik. Tetszik, nem tetszik: számolniuk kell velük, meg kell tanulniuk kezelni őket! A hasonlatnál maradvá: egyfajta házasság-terápiára van szükség. A felmerülő kérdéseket nem szabad „szőnyeg alá seperni”, majd úgy tenni, mintha nem léteznének. A testvérgyülekezeti kapcsolatok esetében sem hinném, hogy célravezető lenne valami ilyen „struccpolitika” alkalmazása. Sőt, úgy látom, hogy mára az innenső parton, az erdélyi partnerek számára is megérett az idő arra, hogy fejüket ne dugják állandóan a homokba, ne áltassák magukat – se másokat – azzal, hogy minden rendben van, minden csak szép és jó, midőn nyilvánvalóan nem egészen így van!

Megkapóan szép gesztus különben, ahogyan az amerikai cikkírók – a nekik nagyon kényelmetlen erdélyi kérdések felsorolása után – őszintén bevallják, hogy kétszeresen kényelmetlenül érzik magukat, hiszen – tisztában vannak vele – náluk sem éppen voltakéletes minden! Ha ezt nem vettük volna észre az elmúlt másfél évtized ismerkedési alkalmai és „tapasztalatcseréi” rendjén, és még mindig a három évtizeddel ezelőtti „korlátlan lehetőségek” Amerikájának bővöletében élnénk, akkor azt mondhatnánk, hogy íme, hittestvéreink is bemutatnának néhányat a saját gondolataik közül, mert úgy vélik, azok révén bizonyosan „új utat” találnak, és közelebb kerülnek a kifogásolt, kényelmetlenné érzett „erdélyi kérdések” megértéséhez.

Úgy vélem: nem ez a járható út. A saját gondolataikkal való foglalkozás révén nem fogják jobban megérteni a mi gondolatainkat, mert azok nem azonos gyökerek. Legfeljebb a felekezeti vegyes házasságok esetében szerzett tapasztalataink utalnak közös jelenségre, amit a cikkírók így fogalmaznak meg, saját gondolataik negyedik pontjaként: „A mi gyermekeink elvesztése a felekezeti vegyes házasságokban és a vallási közömbösség révén.” Ami egyértelműen arról tanúskodik, hogy a kisebbség számára – a meglehetősen ritka kivételeket leszámítva – mindig veszteséget jelentenek a vegyes házasságok! Ha ezt saját bőrükön tapasztalják amerikai testvéreink is, akkor nem értem, miért róják föl nekünk, hogy vonakodva viszonyulunk a jelenséghez? Talán ő, a miénk kellene neki? Arról nem is szólva, hogy a mi esetünkben a vegyes házasságok még csak az egyik sebünket jelentik, amelyből vérünk, illetve egyre apadunk.

Néhány ötlet a testvérgyülekezeti élet szervezéséhez

• a külföldi testvérgyülekezet néhány tagja (évente 7–8 személy) rövid jellemrajzot ír önmagáról: hány évesek, mióta tagjai a gyülekezetnek, milyen a családjuk, hogyan jellemzik világnézetüket, mi a hobbiuk s miért fontos nekik a testvérkapcsolat az erdélyi unitáriusokkal.

• ennek mintájára erdélyi helyi gyülekezetünkben is küldjünk jellemrajzokat nekik! Ezeket a bemutatkozásokat kölcsönösen felolvassuk az istentiszteleti alkalmakkor.

• létesítsünk telefonkapcsolatot testvérgyülekezetünkkel, amikor nálunk a harang szól: rögzítsék hangszalagra harangunk szavát, amelyet aztán megszólaltatnak a maguk istentiszteletekor!

• mondjunk „erdélyi” imát angolul, amelyet szintén rögzítenek és lejátszanak a külföldi testvérgyülekezetben!

• jeles napokon húzzuk meg a harangokat abban az órában, amikor amerikai testvérgyülekezetünkben harangoznak (nálunk ez délutánra esik)!

• kérjünk fel gyermekeket, fogalmazzák meg néhány mondatban elképzeléseiket, gondolataikat a testvérgyülekezettel kapcsolatban, olvassuk fel ezeket a „vallomásokat” itthon, és küldjük el felolvasásra a testvérgyülekezetbe is! Rajzoltassuk le velük, milyennek gondolják a testvérgyülekezet templomát (vagy fénykép alapján, hogy látják annak részleteit), ez is szép ajándék lehet!

• egyházközségi szinten tanuljunk meg és énekeljünk el egy olyan, angol nyelvű éneket, amely testvérgyülekezetünkhöz különösen is közel áll. Próbáljuk meg ugyanezt a viszonzosság elvén szorgalmazni a testvérgyülekezetben is!

• kérjünk egy imát a testvérgyülekezet lelkészétől erre az alkalomra, amelyet magyarul és angolul egyaránt felolvashatunk!

• a két testvérgyülekezet lelkésze egyeztessen prédikáció-alap gondolatot!

• osszuk meg egymással programterviünket és a kiválasztott bibliai témát!

• legyen a két testvérgyülekezetnek egy-egy világi kapcsolattartója is, akik kölcsönösen tájékoztatják egymást a sajátos eseményekről, gondokról és örö-mökről egyaránt!

• beszéljünk nekik önmagunkról és legyünk kíváncsiak az ő gondolataikra! Vizsgáljuk meg előítéleteinket, próbáljuk testvéregyházközségünk tagjai számára érzékeltetni sajátos unitárius világunk arculatát, mutassuk fel a múltunkból adódó jellegzetességeinket!

(Ötletgazda: Moldován-Szeredai Noémi)

Egyik sebünk: a vegyesházasságok

A vegyesházasságok problematikájának ez csak az egyik nézete. Van még jónéhány olyan kérdés e tekintetben, amelyet amerikai barátaink vélhetőleg nem ismernek. Az a jelenség például, hogy a többi erdélyi felekezetek reverzálíst kérnek a vegyesházasságok esetében, *csak nálunk* köztudott – és sajnos még mindig igen gyakori. S hogy milyen súlyos ez az egész kérdéskör, azt egy, a közelmúltban történt esettel világítanám meg: a kolozsvári magyar konzul unokatestvére – református lévén – a Farkas utcai református templomban szeretne volna megkereszteltetni a gyermekét. Fiatal házaspárról lévén szó fiatal házaspárt hívtak meg keresztszülőknél, akik történetesen mindketten unitáriusok. Amikor elmentek bejelenteni az igényt a keresztelésre, az anyakönyvezést előkészítendő a fiatal (!) református lelképásztor annak rendje és módja szerint kikérdezte a keresztszülőket. Amikor „beismerték” hogy mindkét keresztszülő unitárius, rögtön nagyon különös helyzet adódott: a lelképásztor nyilván nem tagadta meg a keresztelési szertartást, ellenben figyelmeztette a fiatalokat arra, hogy feltétlenül szükség van református keresztszülőre is, ellenkező esetben nem végezhető el a szertartás. S felajánlotta: ha már nincs jelen más, hát ő szívesen beírja akár saját magát is keresztszülőnek – s a gond máris megoldódik.

Ez a példa – bár talán nehezen érthető amerikai barátaink számára – végső soron azt kívánja szemléltetni, hogy a mi viszonyaink, lehetőségeink között a vegyes házasságok és a felekezetközi viszonyok kérdése a 21. században sem „működik” magától értetődő könnyedséggel. És ezt nem ok nélkül éljük meg úgy, hogy „a kisebbséget elnyomják” – mert e sajátos erdélyi viszonyokból állandóan újabb és újabb veszteségeink fakadnak. Nem tudunk erről a kérdéskörrel derűs könnyedséggel beszélni, viszont szeretettel kérdeznénk amerikai testvéreinket: ezt a felekezetközi „hozományt” mint kínos adottságot szem előtt tartva – ők miként járnának el?

Magyar „kivagyiság”?

Nem hivatalos álláspont természetesen, csak a magam vélekedése: bár igenis van magyar–román kérdés, egyáltalán nem abban az értelemben van, ahogyan ezt az idelátogató amerikai testvéreink némelyike érzékeli és feldolgozza. Abban tökéletesen igazat adok Éltető Lajosnak, hogy az erdélyi magyar „kivagyiság” hangján, történelmi aggással megszólalva igen

hamar visszatetszést lehet ébreszteni vendégeinkben. De a magyar–román kérdést nem vagyok hajlandó automatikusan a sovinizmus kérdésével azonosítani.

Mindenekelőtt arra kell utalnom, hogy kedves amerikai barátainknak nem ártana észrevenni – vagy nem elfelejteni – azt, hogy a csonka Magyarország határain kívül szorult magyarság (mondhatjuk azt is: „nemzeti kisebbségek”) végső soron az egész térségben a legkulturáltabban igyekszik megoldani a maga jogköveteléseinek ügyét. Elég csak a szomszédos

Jugoszláviában történetekre utalnom. Mi, erdélyi magyarok is a törvényes lehetőségekkel élve igyekszünk jogainkat kivívni vagy biztosítani.

Másfelől, azt hiszem, az Erdélybe el látogató unitárius-univerzalista barátainknak jó és hasznos volna az erdélyi magyarság történelmével is egy kicsit ismerkedni. Gondoljunk csak arra, hogy az itt élő magyarok és románok kapcsolatát lehetetlen megérteni például „Trianon” nélkül. Azonnal fölvetődik bennem a kérdés – és azt hiszem, nem megalapozatlanul –: fogja-e érteni igazán az én amerikai testvérem, mit is jelent Trianon, mit jelent 86 éve kisebbségben élni úgy, hogy mindannyian tudjuk: őseink itt születtek, ezek a földön, de a történelem forgatagjai közepette „áttologatták” a határokat a fejünk fölött, és az azokon a

vidékeken, amelyek nekünk évszázadokon át teljes értékű hazának számítottak, egyszerűen csak kisebbségként „ébredtünk fel”, a kisebbségre jellemző összes következményt nyögve.

De az sem egyértelmű számomra, hogy „felsőbbrendű” módon viszonyulunk a románokhoz. Itt annak a folyamatnak a következményéről van szó, amelyet (például) László Dezső rögzített a maga rendjén a kisebbségi lét „használói” vagy előnyeiről. Ő és még mások is több rendbelileg megfogalmazták, hogy a kisebbségben bizonyos értelemben vett minőséget kell nyújtanunk, *különbeknek kell lennünk* munkában, szorgalomban, tanulásban, tudásban ahhoz, hogy kisebbségi létünkben teljes érvényűen megmaradjunk. A kisebbségi lét pedig maga ösztönöz, hogy ebbe az irányba törekedjünk. Csiha Kálmán református püspök egyenesen úgy fogalmazta ezt meg, hogy a magyar *etnikumnak* végső soron *etikum* má kell lennie az adott kisebbségi helyzetben. Egykor tanáraink, nevelőink is arra tanítottak: igenis, nekünk mindenben *különbeknek kell lennünk*, csak így lehet megmaradnunk. Lényegileg erről van szó, legfőnnebb olykor-olykor rosszul fogalmazunk meg – s ez tűnhetett úgy, hogy lekezelő stílusban beszélünk a románokról.

Ami pedig az „erdélyiséget” illeti: ajánlom azoknak az idelátogatóknak, akik egyelőre nem sokat tudnak Erdélyről, hogy miután felkeresnek néhány erdélyi falut, szervezzenek „próbalátogatást” pár, Kárpátokon túli faluban is, majd hasonlítsák össze a tapasztaltakat – akár az etnikumoktól függetlenül is, amelyek e falvakat lakják. Úgy érzem, úgy tudom, s elég gyakran hallom, hogy még az erdélyi román is bizonyos fokú távolságtartással („kivagyisággal”?) beszél a Kárpátokon túli románokról.

És mit kezdjünk olyan, megkerülhetetlen történelmi-kulturális adottságokkal, mint például a kelet-európai „törésvonal” Huntington rögzítette ténye? Tudjuk, hogy ez igenis *létezik*, s a napi gyakorlatból érezzük is, hogy minden következményével számolnunk kell. Ugyanúgy, ahogyan a Balkánról mint külön kulturális entitásról beszélünk (és érezzük annak veszélyét, hogy a balkánosodás minket, magyarokat is elér), *kulturálisan* is el lehet határolni Erdélyt Románia többi vidékeitől, tudván tudva, hogy e kulturális sajátosságoknak a magyarság meghatározó forrása. Mi pedig büszkékké lehetünk erre a „hozzájárulásra”, mert megkerülhetetlen és pozitív tény, ki kell tehát mondani – s ezt nem szabad összemosni holmi címszó-szerűen felfogott és „bevetett” sovinizmussal.

A Mississippi két partján

A Mississippi az Egyesült Államok legnagyobb folyója. Minnesota államban átfolyik a székvároson, Saint Paulon. Helyesebben fogalmazva: összeköt két várost, amelyeket leggyakrabban Twin City-nek, vagyis Ikervárosnak neveznek. E két iker: Minneapolis és Saint Paul. Valahogy úgy kell elképzelni mint Budát és Pestet, köztük a lomhán folyó Dunával. Saint Paulban van Homoródszentpéter testvér-egyházközsege, a Unity Church Unitarian. Több mint hétszáz család tartozik ehhez az egyházközséghez, és hogy ennek a rengeteg embernek vallásos közösségi igényeit ki tudják elégíteni, tizenhét teljes munkaidős és még néhány részmunkaidős alkalmazottjuk van. Templomuk szép és nagy, de nem kirívó. Az épületek is olyanok, mint a hozzájuk tartozó emberek, látszik, hogy nem mindennapiak, hisz anyagi és szellemi-lelki szinten jóval fölötte állnak az átlag amerikainak. Azonban az is látszik, mind az épületekről, mind az emberekről, hogy értékeli mások munkáját is, és mindenképpen javára akarnak lenni a szűkebb és a tágabb környezetüknek. A Unity meghívására két hetet töltöttem náluk, férjemmel együtt.

Rengeteg tanultunk tőlük. Szinte elképesztő, hogy ezekben az emberekben mennyi együttérzés és jóindulat van. Egyszerűen megható, ahogy egyházukhoz, templomukhoz ragaszkodnak, ahogy vasárnapról vasárnapra együtt ünneplik, megszentelik életüket és gyermekeik életét. Nagylelkűek és adakozók, nemcsak a testvérgyülekezet, hanem sok más ügy iránt. Küzdenek a gyenge orvosi ellátás ellensúlyozására Bolíviában, és a dél-afrikai Malawi-ban azzal, hogy anyagilag segítik a kórházakat és az orvosokat. Küzdenek a helyi gazdák és gazdaságok megmaradásáért azzal, hogy tőlük vásárolnak termékeket. Küzdenek a jó minőségű ételért, amelyet a kisgazdák termelnek meg földjeiken (amelyeket persze a mammutvállalatok be akarnak kebelezni) azzal, hogy szövetkezeti üzleteket hoznak létre, és csakis onnan vásárolnak. Küzdenek a rab-szolgamunka ellen azzal, hogy Közép-Amerikából helyi termelőktől vásárolnak kávé, és emberséges árat fizetnek azért, nem úgy, mint a nagy kávé-beszállítók, akik a bennszülötteket állatok módjára hajtják és kizsákmányolják. És küzdenek értünk. Mert eljöttek hozzánk, megismerték közös hit-történelmünket, és meghatódtak attól, hogy mi még élünk, és még ismételtjük azokat a szabadelvű vallásos nézeteket, amelyek a híres, szabad Egyesült Államokban is olyan ritkák, mint a fehér holló. Eljöttek hozzánk és megszerettek minket, a homoródszentpéterei embereket.

De hogyan lehet ezt a kölcsönös szeretetet mindörökre megtartani? Csakis úgy, ha figyelünk egymásra, és osztozunk egymás könnyeiben és kacajában.

Az első vasárnapon az istentisztelet keretében én tartottam a gyermek-istentiszteletet és a prédikációt. Arról beszéltem, hogy a teljes szeretet kiűzi a félelmet. Hogy meg kell tanulnunk szeretni önmagunkat, szeretni felebarátainkat és szeretni Istenünket ahhoz, hogy elfelejtjük, eltemessük félelmeinket, kétségeinket. Elmeséltem, hogyan tesszük Erdélyben mindezt: büszke székelyek, magyarok – vagy épp mindenről lemondó „árnyékszékelyek”. A második vasárnap közösen vettünk úrvacsorát abban a hitben, hogy együtt tartozunk, hogy az úrvacsora által emlékezünk és reménykedünk. Nem a bűneinket váltjuk meg, nem annak örvendünk, hogy Jézus megölték bűneinkért, hanem igenis belátjuk tévedéseinket, és tudjuk, hogy mindenki maga is felelős életéért. Tápláltuk egymást kenyérral és borral (alkoholmentessel, hogy az alkohollal küzdők, arról leszokni akarók se legyenek kizárva e szent vacsorából), tápláltuk egymást lelkileg.

A nagyváros múzeumainak, gyönyörű, számunkra néha túl modern épületeinek megtekintése után kivittek vidékre is, hadd győződjünk meg arról, hogy a kisgazdák is meg tudnak élni, ha közösen küzdenek jogaikért, érdekeikért. Az egyik család egy kis sajtgyárat működtet, saját receptjei szerint készíti a sajtokat, tehát egyedi termékeket állít elő. A másik család bölénycsordát tart és bölényszalámit készít, ugyancsak saját recept szerint. Megnyugtató érzés volt látni a modern és a hagyományos életformát egymás mellett létezni, sőt egymást kiegészíteni.

A 2005-ös esztendőre nagy terveket szőttünk. Ha Isten megsegít, közösen fogunk papilakot szentelni, gyermektábort rendezni, valamint arról konferenciázni, miként lehet falvainkat megtartani ebben a globalizálódó világban, ahol a nagyvállalatok felfalják a kicsiket, ahol a hagyományos erdélyi gazda már nem lát jövőt, csak retteg attól, ami jöhet.

A Mississippi és a Nagyhomoród látszatra nem hasonlítanak egymásra, de lényegileg igen. Mindkettő folyóvíz. Az egyik hatalmas, a másik elenyésző méretű, az egyik világhírű, a másíkról csak a környékeliek tudnak. De mindkettő víz, életadó. Így vagyunk mi is, a két unitárius gyülekezet. Látszatra különbözünk, de lényegünk ugyanaz: megélni a hitet, értékelné az életet, megtalálni a lélek nyugalomát egyénileg és közösségekben egyaránt.

Székely Kinga-Réka

A tavasz sodrában

„Oh, hol is van a fagy, a téli gyász ma?
Tavaszi fénybe bókol az akácfa.”

Tompa László verssorai idéződnek fel bennem a márciusi napsütésben Székelyudvarhelyen, a költő városában. Az utcákat járva emlékek sokasága vesz körül, mert az utcák, házak élnek, és emlékeztetnek.

„Én Istenem, szólj, ugyan mit csináljak,
Hogy a tavasz e sodrában megálljak?”

Az unitárius lelkészi lakás ablakaira nézek, kezem a kapu kilincset fogja, de nincs lelki erőm belépni az udvarra. Nekem, vidékről jövő unitárius nőtársnak mindig külön örömet jelentett, ha betérhettem erre az udvarra és a tiszteletet sugalló épületbe, amely nemcsak hivatalt, hanem meghitt otthont jelentett számomra. Kedei Delinka tiszteletes asszony szeretettől sugárzó arca jelezte, hogy nem vagyok hívatlan vendég e ház táján.

A virágágyással tarkított udvar pihenetőleg hatott az itt megfordulókra is.

2002 tavaszán virágpalántákkal is kedveskedett nekem a tiszteletes asszony. Ezekből a palántákból megkapó szépségű virágok lettek, olyan ládában díszeltek Homoródfürdőn, amire sok-sok vakációzó gyermek rácsodálkozott. Gondolatban ezért is velem volt azon a nyáron Kedei Delinka.

A 2003-as év elején egyházközségünkben megdöbbenve vettük tudomásul súlyos betegsége hírét. Sokszor imádkoztunk felgyógyulásáért. Az esztendő utolsó hónapjáig küzdött a betegséggel, de a jó Isten akaratából végső búcsút kellett vennünk tőle.

Ezért nehéz belépni erre az udvarra, és kopogni az ajtón egyházi ügyekben. Tiszteletes asszony nélkül maradt a papilak.

Hiányzik Kedei Mózesné György Delinka egyházi életünkéből. Nem látjuk kedves alakját a nőszövetségi körök találkozókon. Az unitáriusok Szejke-fürdői találkozójának is tiszteletreméltó háziasszonya volt. Kedvességével sokak szívébe belopta magát.

Az unitárius temetőben a lelkész-sírok mellett a megemlékezés virágait az ő sírhantjára is el kell helyeznünk.

Március van – a hideg ellenére is hóvirágok, jácintok, nárciszok hónapja. E virágok tiszta fehére vagy színpompája idézze fel bennünk kedves nőtársunk emlékét!

Péter Irma

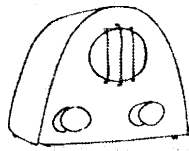
Mint a mesében

Ki ne olvasta volna a Grimm testvérek meséit, akár gyermek-, akár felnőttkorban?

Nekem még mindig a legszebb meséknek tűnnek, és továbbra is szívesen olvasgatom őket. Bármilyen élethelyzetbe kerülök is, legyen az kellemes vagy kellemetlen, mindig ezt mondom magamnak: olyan, mint a mesében. *A hat hatyú* című mese azonban soha nem tudott sem megvigasztalni, sem örömet szerezni, sem derűlátóvá tenni, pedig úgy végződik, mint általában a mesék: „...és a királyné hat testvérével együtt talán ma is él, ha meg nem halt”.

De akkor mi az, ami szomorúvá tesz? A mese szerint a hat sudár, szép ifjú királyfi közül a legkisebbnek hatyúszármylebegett a bal karja helyén. Leánytestvérük hat kerek esztendőn át egy árva szó nélkül, egy mosoly nélkül hat kis ingecskét varrt csillagvirágból – éppen csak a hatodiknak hiányzott az egyik ujjja. Azonban letelt a varázslat hat esztendeje.

Így telt le Fehéregyházán is a papilak építésének három esztendeje.

Unitárius rádióműsorok

Credo – a megtartó hit műsora.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt

Agnus Rádió, kéthetente csütörtökön
7.30-kor
március 3., 17., 31., május 5., 19.

Istentiszteletek közvetítése a kolozsvári gyülekezetekből

Agnus Rádió, kéthavonta, vasárnap
12.30-kor.
május 8.

Meditáció – az elmélkedés műsora.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt

Kolozsvári Rádió,
909 m és 1593 m középhullámon,
valamint a 95,6 MHz-es
ultrarövid-hullámon,
szerdai napokon, 9.00.
március 30., május 4.

Rádió-istentisztelet

Kolozsvári Rádió, alkalmasszerűen,
vasárnapokon.
április 17., május 22.

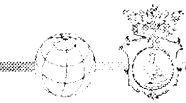
Tavaszi virágcsokor

unitárius gyermekműsor havonta
kétszer. Szerkesztik: Kovács Mária,
Rácz Norbert, Koncz László
Kolozsvári Rádió,
szombaton reggel 9.15–9.30 között
április 2., 16., 30., május 14., 28.

Unitárius félóra

a székelyudvarhelyi *Prima Rádió*ban,
a 87,9 MHz-en, illetve interneten
a www.prima-radio.ro címen.
Szerkesztik: Újvárosi Katalin
és Demeter Sándor Lóránd.
minden vasárnap reggel 8.30-kor.

A lelkészi lakás „pirosban áll” – ahogyan mondani szokás –, de mivel elfogyott a „csillagvirág” a tető gerincén, a cserepek helyett ötven négyzetméteren fólia lebeg. Ez is (majdnem) olyan, mint a mesében... **Benedek Enikő**

A Lelkészképesítő Bizottság március 3-án tartotta meg az egyesült államokbeli Starr King Teológiai Intézet által meghirdetett egyéves teológiai ösztöndíjra kiírt versenyvizsgát. A versenyvizsga eredményeként az ösztöndíjat a 2005–2006-os tanévre Solymosi Zsolt lelkész, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium vallásánára veheti igénybe.

Március 7–8-án Bukarestben a Vallásügyi Államtitkárság megbeszélést szervezett a romániai egyházak képviselői számára az új vallásügyi törvény előkészítésének céljával. Ugyanott tárgyalták meg az állam által az egyházaknak nyújtandó építési-javítási segélyek kiosztására vonatkozó új eljárási rendet is. Unitárius Egyházunk képviselőjében Mikó Lóriné és Gyerő Dávid előadótanácsos vett részt a tárgyalásokon.

Az I. évnegyedi lelkészi értekezleteket március elején tartották: a kolozs-tordai egyházkörben 7-én Kolozsváron, a marosi egyházkörben 1-jén Marosvásárhelyen, a küllői egyházkörben 2-án Désfalván, a székelykeresztúri egyházkörben 8-án Fiafalván, a székelyudvarhelyi egyházkörben 10-én Székelyudvarhelyen és a háromszék-felsőfehéri egyházkörben 9-én Brassóban. Az értekezletek fő előadását Máthé Sándor brassói lelkész tartotta *Húsvét teológiája és unitárius értelmezése* címmel. További megtárgyalt témák voltak a megújítás folyamatában levő új egyházi javadalmazási rendszer, az egyházi kiadványok új terjesztési rendszere, a személyi jövedelemadó 1%-ának egyházi célokra való fordítása és má-

sok dr. Szabó Árpád püspök és Gyerő Dávid előadótanácsos vezetésével.

A Hollandiai Szabadelvű Keresztény Egyházak Európai Kapcsolatai (Dutch Liberal Christian Church Partnership in Europe) szervezet kétévencént meghirdetett konferenciájára március 19-én került sor a hollandiai Bossumban, a Remonstráns Egyház szervezésében. A konferencia vitaindító előadását a házigazda egyház részéről Eric Cossee egyetemi tanár, egyháztörténész tartotta *Megkötözött szabadság – a remonstráns egyház évszázadai* címmel. A másik vitaindító előadást dr. Szabó Árpád püspök, a konferencia egyik díszvendége tartotta *A hagyomány szerepe az átmeneti korokban* címmel.

A Beliefnet, egy Egyesült Államokban működő felekezetközi elektronikus lap- és folyóiratkiadó William G. Sinkfordot, az amerikai Unitárius-Univerzalista Egyház elnökét az amerikai nép legbefolyásosabb afro-amerikai (fekete) vallási vezetői közé sorolta. A lap szerkesztője szerint „az afro-amerikai vallási vezetők az amerikai vallási sokszínűség befolyásos meghatározói azáltal is, hogy gyülekezeteiket a társadalmi igazságosság mellett kiállásra sarkallják, s azáltal is, hogy hangsúlyt helyeznek egy Isten-központú családi értékrendre.” A lap a felsorolt vallási személyiségeket a jelenkor kiemelkedő lelki vezetőinek nevezi, akiket erőfeszítéseik és küzdelmeik a történelem meghatározó helyére emeli majd. Sinkford elnök mellett a vallási vezetők sorában Al Sharpton, Jesse Jackson, James Forbes Jr. és Johnnie Coleman is megtalálható.

A kolozsvár-belvárosi egyházköztségben immár ötödik éve működik egy bibliakör. Az őszi hálaadástól pünkösdig minden szerda délután összegyűl egy kis csoport, hogy tagjai közelebb kerüljenek szent könyvünk, Bibliánk világához. „Kalauznak” lelkészünk, Bálint Benczédi Ferenc szegődött, aki az első években a modern bibliakutatás eredményeit is felhasználva igyekezett megismertetni a zsidó nép ószövetségi könyvekben tükröződő történetével, a nemzeté válás folyamatával. Most már két éve az Újszövetség világában kalandozunk, ebben az évben Jézus példázatait vettük szemügyre a szinoptikus evangéliumok alapján, követve Jézus útját Jeruzsálem felé.

Emellett ebben az évben minden alkalommal olyan zsoltárokkal is ismerkedtünk, amelyek énekeskönyvünkben szerepelnek. Ehhez mindig elolvassuk az eredeti zsoltárszöveget a Bibliából, és elénekeljük annak megzenésített változatát, költőink megfogalmazása szerint. Elsősorban a kevésbé ismert énekeket vesszük sorba, felfedezve a szebbnél szebb régi dallamokat is.

A heti ajándékhoz tartozik mindig egy-egy lélekemelő gondolat irodalmunkból, egy-egy szép vers költőink tollából. Az idén a József Attila-év alkalmából a költő kevésbé ismert istenes versei kerültek sorra, megváltoztatva bennünk a költőről alkotott, s a múlt században szinte kizárólagossá tett sematikus képet.

A kör munkája az ismeretszerzés mellett lelki gyönyörűséget is szerez, az irodalom és a zene segítségével. A kör nyitott, minden új tagot szeretettel várunk és fogadjunk.

Zs. E.

A kolozsvár-belvárosi és a monostori gyülekezetek közös rendezésében a hit-erősítő istentiszteletek hetében (február 28. – március 6.) ismeretterjesztő előadásokra került sor, amelyek egy-egy jelentős erdélyi unitárius egyházközség templomát, épített örökségünk kincseit mutatták be.

Február 28-án: *Magyarország temploma*. Bemutatta Weiss Attila. Március 1-jén: *Nagyajta temploma*. Bemutatta Kovács Klára. Március 2-án: *Ádámos temploma*. Bemutatta Székely Sebestyén. Március 3-án: *Homoródjánosfalva temploma*. Bemutatta Fehér János. Március 4-én: *Székelyderzs temploma*. Bemutatta Kovács Zsolt. Március 5-én: *Szentgerice temploma*. Bemutatta Flóra Ágnes.

S. J.

nők világa

Sokszíniúen

Február 5-én szépszámmú közönség részvételével tartotta 12. farsangi kosaras bálját a csíkszeredai unitárius nőszövetség. A bálnak már hagyományos mozzanatai vannak. Mindig egy meghívott együttes műsora kezdi a bált, s szerepe a jó hangulat megteremtése. Ebben az évben a Szivárvány együttes ír táncában gyönyörködhetek a bálozók. Az együttes tagjai a Márton Áron Főgimnázium tanulói.

A szervezők a hagyományokhoz híven népviseletbe öltöznek, ez is érdekes színfoltja egy városi báli mulatságnak.

Hagyománya van annak is, hogy a nőszövetség tagjai „maszkának öltözve” felvonuljanak, rigmusokkal, énekkel, tánccal szórakoztassák a vendégeket. Az „unitárius bálók” jó hangulatához a zenészek is hozzájárulnak. Már negyedszer húzta a talpalávalót a székelyudvarhelyi Sándor Álmos és zenekara a mulatók nagy örömeire. Tombola, a nőszövetség tortájával díjazott „székes tánc”, valamint a „lufis tánc” fokozta a hangulatot a reggelig tartó mulatságban.

A farsangi bál bevételét a nőszövetség felajánlja templomépítésre, amelyet Isten segédelmével a csíkszeredaiak 2004 őszén kezdtek el.

A jól sikerült kosaras bál a nőszövetség tagjainak szervezőkészségét és a mindenben segítő Krizbai Béla lelkész melléállítását dicséri. Jó volt megtapasztalni néphagyományaink, anyanyelvünk, dal- és énekkultúránk éltető erejét, a valahová tartozás megtartó érzését.

Kisgyörgy Borbála

A sepsiszentgyörgyi nőszövetség hírei

Február utolsó vasárnap délutánján szeretetvendégséget tartottunk az egyház tanácsstermében. Kovács István helybeli lelkész meleg hangú imája és a közös egyházi ének eléneklése után a finomabbnál finomabb süteményeket és a teát Pávelka

Éva, Fekete Éva, Demeter Irén, Iordăchescu Vilma, Ráduly Gitta és Szócs Anna szolgálta fel. A meghívott előadó, Kisgyörgy Zoltán újságíró ösleletekről tartott érdekes előadást többéves gyűjtőmunkája alapján. A tombola sem maradt el.

Dr. Albert Éva munkáját folytatva Vánca Csilla, Pillinger Lenke, Nagy Juliánna, Tóth Magdolna és még sokan mások február 27-ére konyhabútort rendeltek és szereltettek fel, több mint 25 millió lej értékben. Az anyagi háttér a nőszövetség szorgos munkáját dicséri. Teadélutánok jövedelme, laskakészítés, írásos és keresztzsimes kézimunkák készítése, karácsonyi és húsvéti bazar és nem utolsósorban az amerikai és holland testvéregy-

házaknak eladott könyvborítók bevételeiből készült ez az impozáns konyhabútor, amelyet dr. Szabó Árpád püspök és a gondnok-presbiteri értekezlet résztvevői egyaránt dicsértek.

Március 4-én a szemerjai református egyház szervezésében a Nők Ökumenikus Világimanapja alkalmával egyházunkat Vánca Csilla és Pillinger Lenke képviselte. Prédikált Pap Mária háromszék-felsőfehéri esperes. Ez alkalommal a lengyelországi nőkért imádkoztak, és az előbbi évekhez hasonlóan Horváth Piroska ny. földrajztanárnő tartotta előadást – ezúttal Lengyelországról.

A kilyéni unitárius műemléktemplomot Kovács István lelkész életre kelti, megszervezve, hogy – a megszokottól eltérően – mi, sepsiszentgyörgyiek is jelen legyünk az istentiszteleten. Ugyanitt nagypénteken egyházunk kórusa, a Kriza János Unitárius Vegyes Dalárda adta elő a Passiót.

Ferenczi Mária Magdolna

Nőnap gondolatok

Március van, a tavasz első hónapja. E hónap hozta számunkra a Keresztény Nők Világimanapját és a Nőnapot. Az elmúlt évtized során e két nap tartalmilag egygyé olvadt bennünk. Az ünnepi virágcsokrot odaképzeltük a gyermeket nevelő, a fátylas, a száris, a kimonós, a jólétben élő vagy a falatért küzdő nők kezébe.

Emberi létünk második évezredének éveiben is aktuális kívánságunk lehetne, hogy ez a nap legyen a béke ünnepe is. A Földön élő nők, akik az emberiség felét teszik ki, legyenek számonkérői a világ lelkiismeretének! Nem véletlen, hogy a béke szó a legtöbb nyelven nőnemű. Hiszen a nők szemében a béke egyenlő a biztossággal, a család jövőjével.

Mácz István *Egészen szép vagy* című könyvében így ír a női méltóságról: „A nők a kezdet kezdetétől ott voltak a történelem színpadán. A nő mint a bibliai mintakép már a kezdettől a történelem végéig harcban áll a rosszal és a gonosszal. Abban az időben, amelyben az

emberiség olyan mélyreható változáson megy át, az evangéliumtól áthatott nők hatékonyan segíthetnek az emberiségnek, hogy a széthullást elkerülje.

A világ csak akkor lesz boldog, ha erős asszonyai lesznek.

„Magasztaljátok keze munkájáért,
A városkapuknál dicsérjék tetteit!”

A Nő szeretni született és nem gyűlölni.

Az élethez kell szív, szépség, jóság, bensőség. A család érzelmi életének gazdagsága vagy szegénysége vajon nem a Nő rejtett szívéből függ? A Nő méltóság szorosan összefügg a szeretettel, amelyet közvetlen nőiessége révén kapott, de ugyanúgy azzal a szeretettel is, amelyet ő maga részéről ajándékozik.

Piros szegfűt, fehér hóvirágot, piciny lila ibolyát kaptunk a szeretet jeléül férfitársainktól, akik a virágokhoz hozzágondolhatták Garai Gábor szavait is: „Köszönnet a nőknek: az életért, a tisztán megőrzött gyermekkorért, a szerelemért, az összetartott családokért, a tépázó viharokból is hazaváró kikötőkért.”

Péter Irma

„Vigyázzatok a szeretet gyöngyszemeire!”

Egy napon az Olton túli gyöngyszemek elindultak. Márai Sándor szavait idézve: „Az utakat sokáig nem érti meg az ember. Csak lépdél az utakon és másra gondol. Egy napon megtudjuk, hogy az utaknak értelmük van: elvezetnek valahova.”

Igen, Istennek hálát adhatunk, hogy a szomszédos nőszövetség, a nagyajtaiak útja idevezetett Ürmösre, hogy újra találkozhatunk, újra együtt lehessünk. Készülődésünk előtt kissé szorongtam szívemben. Valóban, már egy éve vártam erre a találkozásra. Egy éve imádkoztam, hogy együtt lehessünk. Sajnos, a tavalyi betegségem sok mindentől megfosztott, és néha még a reményt is elveszítettem. Imádkoztam és imádkoztatok sokan az egészségemért, és egy év után az Isten megsegített.

Február 17-én álmunk valóra vált. Igen, ezen a napon még jobban megértettük, hogy a szeretet hídja köti össze Ürmös és Nagyajta „Máriáit”. Tizenhat nagyajtai asszony jött meglátogatni minket, gyöngyszemeket hozva magukkal, hogy megmutassák a gyöngyfűzés titkát. Találkozásunk fő célja a gyöngyszemek „egybeolvasztása” volt.

A lelki táplálékot természetesen szintén fontosnak találtuk. „Sorsod hagyj az Úrra, s bízzál híven” – énekeltük, majd a helybeli lelkész imát mondott. Később közösen imádkoztunk Istenhez. Egymás kezét megfogva az imádság alatt, úgy éreztük, mint ha szorosan felfűzött gyöngyszemek lennénk.

Falatozás után előkerültek a gyöngyök, és próbáltunk elsajátítani minél többet a fűzésből. Csodálatos nap volt mindannyiunk számára. Úgy éreztem, a gyöngyszemek ünneppé varázsták találkozásunkat. Igen, előző nap egy kisleány azt kérdezte: „Holnap milyen ünnep lesz?” – Szerettem volna azt válaszolni: ünnep, mert az ajtai nőszövetséget várjuk, és képzeld, én is ott lehetek. Aztán az örömkönnyek lassan lemosták a választ.

Istennek hálát adok ezért a gyönyörű napért. Asszonyainknak meg kell köszönöm, hogy a szeretet karját kinyújtották és segítettek. Kívánom, hogy továbbra is legyenek erősek, mint a szikla, hogy együtt dolgozhassunk a közösségért, és együtt vigyázzunk a szeretet hídjára az Olton át, amely a szeretet gyöngyszemeiből épült.

Adorjáni Gyöngyvér

Istenem, édes jó Atyám!

Az elmúlt „fekete” esztendő napjain biztató, bátorító szavadat sokszor hallottam. Fáradt, beteg voltam, de Te gyöngéden a fülemben súgtad: „Ne félj, vigyázok Rád.”

Jöttek a családtagok, imádkoztak, hogy újra közöttük lehessenek, a barátok, hívek, ismerősök imáját pedig meghallgattad. Tudtad, hogy még mindannyiunknak szükségük van rám.

Bízam és hittem Benned, igaz, néha megtorpantam, aztán rögtön felráztál az elkeseredésből. Mindig megpróbálták csöppnyi reményt táplálni bennem. A műtét nehéz volt, de mellém rendeltél egy csodás orvost, aki megmentette az életemet. Ezt köszönöm, Istenem! És köszönöm az aggódó arcokat, a segítőköt, köszönöm, hogy nem hagytál el, hogy úgy érezhetem: mindig velem vagy.

Hálás vagyok, hogy újra itthon lehetek, dolgozhatok, és újra élhetek. Istenem, az egészség értékét igazán most mértem fel. Köszönöm, hogy megajándékoztál az egyik legnagyobb kincsel: az egészséggel. Emlékszel a beteg édesanyára? Könnyei lassan útnak indulnak, majd mosolyog. Nézd, örömkönnyek. Igen: meggyógyultam, mondja, de kezét imára kulcsolja most is.

Kérek, légy továbbra is velem, ígérem, nem feledkezem meg soha Rólad. Te vagy, aki életemet pásztorolod, vezérled a legjobb utakon. Köszönöm segítségedet, irányításodat. Uram! hallgasd meg imámat! Amen. (A. Gy.)

VIII. ODFIE Versmondó és népdaléneklő verseny

Nagyenyed, február 25–27.

Csak a neve változott meg. Az ODFIE Szavaló- és népdalversenye *Versmondó és népdaléneklő verseny* név alatt is a régi maradt: másfél nap, ami találkozásnak elég, együttlétnek kevés, de tartalmas, hasznos időtöltés.

Február 25-én, pénteken kora délután érkezett Nagyenyedre a szervező csapat egy része. A Bethlen Gábor Kollégium rövid idő alatt rendezvény-helyszíné alakult: irányjelző feliratokkal, bejelentkezési irodával, műhelymunkákhoz előkészített termekkel, versenyre kész díszterem-

mel és irodalmi teaházzal. Ezt követően már érkeztek is a versenyzők, meghívtak, kísérők, munkatársak, bíráló biztosok – mintegy százharminc személy. A beiratkozás és a bentlakás elfoglalása után az irodalmi teaházban Balázs Imre József költővel ismerkedhettünk meg. Verseket elemeztünk, találgatva, hogy ki írta őket – Szilágyi vagy Kosztolányi –, ám végül kiderült, hogy valamennyi a most megismert fiatal költő alkotása. Este az *Aranyosszék* népi táncsoport előadását tekintettük meg, majd megzenésített

versekkel a *Peregrinus* együttes zárta a napot.

Szombaton jött az igazi „haddelhadd” – főként a versenyzők számára. A reggeli áhítat és a köszöntőbeszéd után elkezdődött a verseny. Még a legmagabiztosabbak is enyhén remegő térddel indultak meghódítani a színpad szédítő magasságát, hát még az, aki most először szerepelt ennyi ember előtt! Persze minden vers és népdal után felhangzott a taps. Biztatás és erő sugárzott belőle: ne félj, barátok közt vagy! A verseny déli

Balra fent: A kiértékelésre várva. A zsűri nem volt mindig „nyájas”.
Balra lent: Igazi (talán műzeális) népviseletek is megjelentek a színpadon.
Jobbra lent: Vigyázó szemek és fülek: „Jázás munkában” a bíráló biztosok.
Jobbra fent: A felmagasztosulás pillanata. (Fotók: ODFIE)

szünetében, illetve annak lejárta után szakmai képzésen és műhelymunkák keretén belül kaptunk ötleteket, tanácsokat, hogy miképpen fejleszthetjük tovább tehetségünket. Nagy Attila színművész az *Őt perc múlva éjfélnél* című verses összeállításával megmutatta, hogyan lehet élővé tenni a verset.

A bírálóbizottság külön értékelte azt, hogy érdekelnek minket a versek és a népdalok, az elkezdett munka folytatására biztatott, és felhívta figyelmünket a vers személyes átélésének, a szép kiejtésnek, valamint a jó népdalválasztásnak (ne legyen műdal!) a fontosságára. Gálaműsor keretében sor került a díjkiosztásra, majd a meghívottak és bírálóbiztosok, valamint az ODFIE választmányi tagjai és munkatársai alkalmi műsorszámokkal zárták

a fellépések sorát. A rendezvény bulival zárult, ahol mindenki kirázhatta magából a felgyűlt feszültséget.

A versmondó verseny győztesei: Fekete Ágnes Nagyajtáról és Murvai Erzsébet a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium részéről. A dobogó második lépcsőfokára a marosvásárhelyi Tollas Adrienn lépett, a harmadik díjat pedig Kófity Annamária (Vajdahunyad) kapta. Dicséretben részesült Kolozsi Orsolya (Várfalva), Györgydeák Éva (Székelyudvarhely), Simó Orsolya (Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium), Adorjáni Csilla (Nyárádszentmárton) és Domokos Tímea (Alsófelsőszentmihály).

A népdaléneklő verseny első díját a marosvásárhelyi Rițiu Krisztina és a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kol-

légium színeiben versenyző Török-Csingó Zsuzsa osztotta meg, a második helyezés pedig a kolozsvári Kádár Verát illetve. Harmadik díjat nyertek: Kocsis Imola (Sepsiszentgyörgy) és Bíró Albert (Bölon). Különdíjjal jutalmazták Borbély Erikát (Székelykeresztúr, Unitárius Gimnázium), Fancsali Noémit (Székelyderzs) és Domokos Juditot (Alsófelsőszentmihály).

Az *Unitárius Közlöny* különdíját népdal kategóriában Bíró Albert nyerte.

Gazdagabbak lettünk új tapasztalatokkal, tiszta élményekkel – hisz ez a verseny inkább a barátok találkozásáról szól, mint a dobogóra törekvésről –, és egy-egy emléklappal vagy oklevéllel, amit jó lesz időnként elővenni, és emlékezni.

Kovács Mária

Kedves Felfedezők!

Szeretettel köszöntelek mindannyiottokat! Hála Istennek kialakult egy lelkes kis csapat, amely – nagy örömünkre – egyre bővül. Üdvözljük az új tagokat. A játékszabályokat már ismeritek, így azokat most nem részletezem. Legyetek kitartóak továbbra is, és bátorítsatok másokat is.

Vár a nyár, a táborok és egyéb kedves ajándék – már aki megérdemli. Reméljük, hogy minél többen részesültök belőlük. Mivel eddig jónéhányan kiálltátok a próbákat, egy meglepetést tartogatunk számotokra. **Ha valamelyik felfedező újabb játékkal gyarapítja a versenyzők számát, külön jutalom-pontban részesül.** Talán épp ez dönti el majd a végső helyezést.

Kedves Új Játékos! Kérlek, nevezd meg egy papírlapon, és tedd a válaszd mellé, ki vont be Téged a felfedezők közé, hogy barátodnak köszönésként pontszámot szerezhess.

Kívánunk mindannyiottoknak Istentől áldást, szeretettel

Fekete Levente

Postai cím: 527005 Aita Mare Str. Főút 349.

Jud. Covasna

A III. forduló helyes megfejtései:

Forgószél

1. Az oklándi templom festett kazettáinak az érdekessége a virág- és állatmotívumok mellett a kopernikuszi heliocentrikus Naprendszer, valamint húsvét vasárnapjának a meghatározására készített táblázat.

2. Az ODFIE 2005-ben 13 rendezvényt szervez. A legvonzóbb megjelölése és indoklása egyéni feladat volt.

3. Emerson fiának írt intelmében a *halogatást* nevezi „halálós nyavalyának”. Magyarázata egyéni feladat volt.

Tükör

Helyi ifjúsági egyesület újságának a bemutatása, illetve elképzelése egyéni feladat volt.

Beérkezett helyes válaszok:

1. Józán Júlia, Tordatúr, 35 pont
2. Györgyillyés Izolda, Kökös, 35 pont
3. Gergely Attila, Székelyudvarhely, 25 pont
4. Pap József, Székelyudvarhely, 15 pont
5. Sánduj Róbert, Székelyudvarhely, 22 pont
6. Szász Tikosi Zoltán, Székelyudvarhely, 20 pont

7. Mihály Blanka, Nagyajta, 35 pont

8. Fekete Ágnes Heini, Nagyajta, 35 pont

Kedves Felfedező Barátaink! Nagy örömmel köszöntjük a frissen bekapcsolódó versenyzőket. Sok sikert!

Mindannyiottoknak gratulálunk az elért eredményekhez. A verseny komolysága kötelez a becsületes értékelésre. Izgalommal várjuk válaszaitokat.

V. forduló

Tükör

Írd le: ha egy alapítványt létesíthetnél, milyen tevékenységeket támogatnál vele? **10 pont**

Forgószél

1. Kit nevezünk a „legnagyobb székelynek”, és kinek a püspöksége alatt tért át az unitárius hitre? **10 pont**

.....

2. Milyen „ikrekről” olvashatunk ebben a számban? Írd le röviden, közülük melyik a rokonszenvesebb, és szerinted miért? **15 pont**

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ki mondta: „Szád szóljon igazságot, sohase mondjon hazugságot.” Szerinted miért? **10 pont**

.....

.....

.....

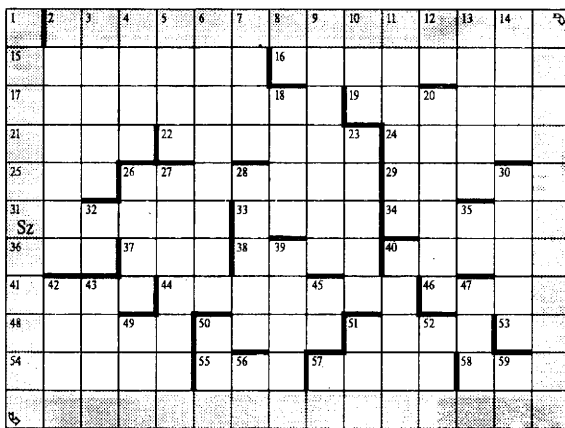
.....

.....

.....

Wass Albert: Dianához

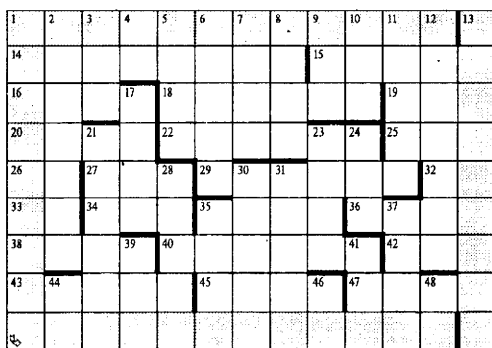
Vízszintes: 2. Wass Albert ver-sének egyik sora. 15. Sepreget. 16. Büntetésből evezővel hajót mozgató személy. 17. Villamos városi tömegközlekedési eszköz. 19. Szigetcsoport a Csendes-óceánban. 21. Bot. 22. Kihint. 24. Boroshordót fertőtlení. 25. Mennyei. 26. Tengeri halfajta. 29. Álomba ringat. 31. Hívó. 33. Füstöt ont. 34. Hazai költő volt (István, 1897–1969). 36. Csapadék. 37. Számos. 38. Családnév. 40. Madárfajta. 41. Számára. 44. Magyar színész volt (Zoltán, 1896–1978). 46. Munka, argóban. 48. Ország. 50. Hollandiai folyó. 51. Vékony textilanyag. 53. Kiel központja! 54. Mario Vargas ..., délamerikai író. 55. ... poetica, művészi hitvallás. 57. Oktalan, meggondolatlan. 58. Van helye neki is.

Függőleges: 1. Az idézet második sora. 2. Mérges. 3. Ciceró korából való. 4. Francia zeneszerző volt. 5. Fogyaszthatóvá válik a gyümölcs. 6. Lipinka. 7. Becézett Etelka. 8. Tangens. 9. Skiccelés. 10. Női hangnem. 11. Makacs. 12. E napon. 13. Éppencsak hozzáér. 14. Golden ..., híres híd San Franciscóban. 18. Ülőbútor. 20. A 2. rendszámú elem. 23. Rádiólokátor. 26. Becézett Mihály. 27. Az anyag alkotóelemének központi része. 28. Fonóeszköz. 30. Balaton-parti üdülőhely. 32. Puskát használ. 35. Norvégia és Vatikán autójele. 39. Itáliai. 40. Karika alakú ékszer. 42. Női név. 43. Sarjnymzedék. 45. Földet forgat. 47. A víz gyorsan gőzzé válik a fazékban. 49. Marosvásárhelyi focicsapat. 50. Karl ..., a Winnetou-regények írója. 51. Szűrőfegyver. 52. A román pénznem. 56. Orsó közepe! 57. Ellenben. 59. Esztendő.

Lelkész író és művei

Vízszintes: 1. Erdélyi író, utazó, fa-luszervező, mészki unitárius lelkesz (1901–1937). 14. Többszintes. 15. Keresztül bukó. 16. Férfinév (július 13.). 18. Hasfájás. 19. Kémiai egység. 20. Kiönt a folyó. 22. Hazai magyar zeneszerző. 25. Angol filmek „végszava”. 26. Sír. 27. Durván taszít. 29. Gabona-betakarítás. 32. Li-bahang. 33. Indok. 34. Román Anna. 35. Sportfogadás. 36. Hint. 38. Fél-majomféle. 40. Rádióban valamit közöl. 42. Hátulról támad. 42. Rövid, humoros történet. 45. Autós csillagtúra. 47. Becézett Orsolya.

Függőleges: 1. A lelkesz író műve világ körüli útjáról. 2. Kettős földrés. 3. Rostnövény. 4. Talmi. 5. Rövid, zsinóros férfikabát. 6. Hosszú sál. 7. 50 százaléka. 8. Hull. 9. Ollós állat. 10. Baszk terrorszervezet. 11. Nobilis. 12. Tünde társa Vörösmarty művében. 13. Az író másik műve. 17. Férfinév (november 16.). 21. Gyengén termő búzafajta. 23. Angol diákváros. 24. Mocsári növény. 28. Ilyen termés a tök is. 30. Az olasz főváros lakója. 31. Korallzátony. 35. Elgondolás. 37. Huru társa. 39. Lám. 41. Nagytestű kutyafajta. 44. Ellenben. 46. Számárbeszéd. 48. Az este közepe!

A rejtvényeket Forrai Tibor készítette

A rejtvény-megfejtések beküldési határideje: **május 5-e.** Csak azok vehetnek részt a könyvnyeremény-sorsoláson, akik mindkét rejtvény helyes megfejtését eljuttatják szerkesztőségünkbe (természetesen egyetlen borítékban, postacímük feltüntetésével). A nyertes nevéet májusi lapszámunkban közöljük.

Januári rejtvényeink megfejtői közül **Czóguly Idikó** Homoródkarácsonyfalvi olvasónkat sorsoltuk ki nyertesnek. Gratulálunk! Könyvnyereményét postán küldjük el neki.

Unitárius Közlöny

ISSN 1220-8418

Kiadja
az Erdélyi Unitárius Egyház
Kolozsvár

Alapítási év: 1888
Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőbizottság:
dr. Rezi Elek főszerkesztő
Jakabffy Tamás szerkesztő

Munkatársak:
Gyerő Dávid
Kovács István Sándor
Asztalos Klára (Nők Világa)
Sándor Krisztina (Ifjúsági Oldal)

Szedés: **Rezi Éva**
Tördelés: **Ruzsa István**

Készült a kolozsvári
Heltai Gáspár
Unitárius Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme:
400105 Cluj,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264-593236, -595927
e-mail:
tamas.jakabffy@unitarius.com

A lapszám megjeleníthető
az Erdélyi Unitárius Egyház
központi honlapján:
www.unitarius.com

Lapterjesztés és adminisztráció:

Szabó Zoltán
A lapok kiszállításával
kapcsolatos
esetleges reklamációk:
Verbum Egyesület,
Simon Ferenc, tel: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe
érkezésének határideje:
minden hónap 5-e.

15 napnál régebbi eseményről
szóló olvasói tudósításokat
nem teszünk közzé.
Kéziratokat nem őrünk meg
és nem küldünk vissza.
Közlésre szánt fényképeket
kérésre visszaküldünk.
A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség nézeteit.